

زندگی سالم در دورة سالمندی

خودمند گرامی:
به تفای یک عمر سلاقتی و خدابی
این گنجینه تجربه جست بصره مندی
یشتر از زندگی سالم. حضورتان
قدیم من گردد.

به نام خدا

زندگی سالم در دوره سالم‌مندی

این کتاب در راستای آموزش و توانمندی سالم‌مندان در زندگی

با همکاری افراد زیر

و با مشارکت اداره سلامت سالم‌مندان تهیه و تدوین گردیده است:

زیر نظر:

دکتر مهین سادات عظیمی

دکتر محمد اسماعیل مطلق

و با تشکر از نظرات علمی و ارشادی:

دکتر مینا مجد - سرکار خانم پروین ژیانی یعقوبی

دکتر کاظم ملکوتی - دکتر مهشید فروغان - دکتر هوشنگ بیضائی - دکتر مسعود کیمیاگر

جناب آقای فتح الله مسیبی - سرکارخانم سوسن سعدوندیان - سرکارخانم خدیجه رحمانی

جناب آقای یوسف رضا چگینی - دکتر فرهاد شهرام - عباس بختیاری

دکتر احمد میرشاهی - دکتر مسعود متصلی زرندی - دکتر محمد علی صدیقی کیلانی - دکتر علیرضا دلاوری

دکتر نوشین جعفری - دکتر فرشته شاه محمدی - دکتر پریسا ترابی

با سپاس از همکاری:

دکتر فرخناز پاکدامن، مدیر گروه سلامت جمیعت، خانواده و مدارس، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

سرکار خانم نسرین روحانی، کارشناس برنامه سالم‌مندان، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

دکتر محمد اسماعیل اکبری - دکتر بهرام دلاور - دفتر بهبود تغذیه جامعه - سازمان جهانی بهداشت

دفتر تحقیقات و امور فرهنگی معاونت فرهنگی و آموزشی سازمان تربیت بدنی

بخش ۱: توصیه هایی برای کمر و زانو

آیا می دانید:

- ✓ نحوه‌ی صحیح انجام فعالیت‌های روزانه چگونه است؟
- ✓ راههای پیشگیری از کمر درد چیست؟
- ✓ راههای پیشگیری از درد زانو چیست؟

آیا می توانید:

- ✓ نشستن، خوابیدن و خم شدن خود را به نحو صحیح انجام دهید؟
- ✓ اجسام را به درستی از روی زمین بلند کنید؟
- ✓ اعمال روزانه‌ی خود را به نحوی که از بروز کمر درد و درد زانو پیشگیری کند، انجام دهید؟

پیشگیری از کمر درد:

شاید برای شما هم پیش آمده باشد که در هنگام جابجا کردن یک گلدان، بستن بند کفش، جارو کردن اتاق و کارهای دیگری از این قبیل، دچار گرفتگی عضلات کمر شده و تا چندین روز، درد و ناراحتی آن را تحمل کرده‌اید.

بهتر است بدانید با افزایش سن، به دلیل تغییراتی که در استخوان‌ها و عضلات به وجود می‌آید؛ شکل بدن تغییر می‌کند. پشت خمیده می‌شود، شکم به طرف جلو برجسته شده و گودی کمر بیشتر می‌شود. اگر در انجام اعمال روزانه دقت نکنید، این تغییرات می‌تواند موجب کمر درد شود.

در این فصل می‌خواهیم به شما بگوییم که چگونه با رعایت یکسری نکات ساده، در حین کارهای روزمره‌ی زندگی مثل خوابیدن، نشستن، ایستادن، راه رفتن و...، از ایجاد کمر درد جلوگیری کنید یا در صورت داشتن کمر درد، شدت آن را کاهش دهید.

پ. چگونه بخوابیم؟

برای خوابیدن، بالش کوتاه زیر سر بگذارید و از تشک سفت استفاده کنید؛ به طوری که تشک، در ناحیه‌ی کمر فرو نرود. می‌توانید از دو یا چند لایه پتو به جای تشک استفاده کنید. خوابیدن در حالت طاقباز یا به پهلو برای کمر بهتر است. در حالت طاقباز اگر زانو درد ندارید، برای راحتی بیشتر می‌توانید یک بالش کوتاه را زیر زانو بگذارید.

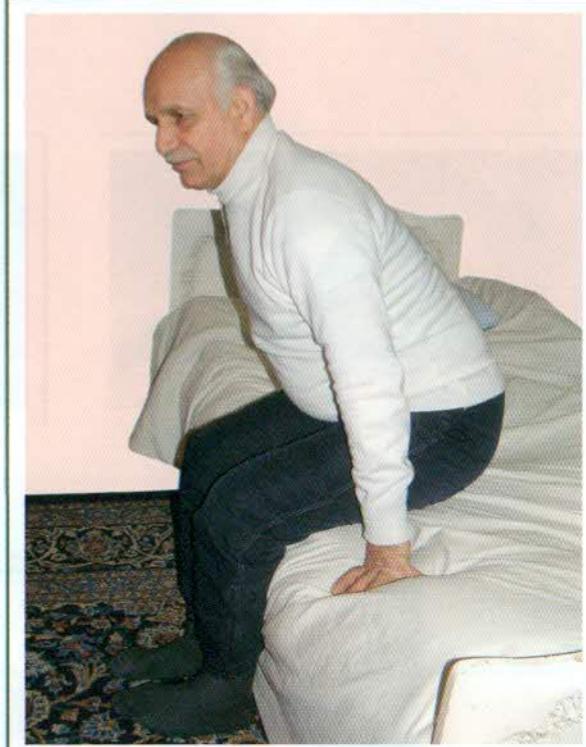
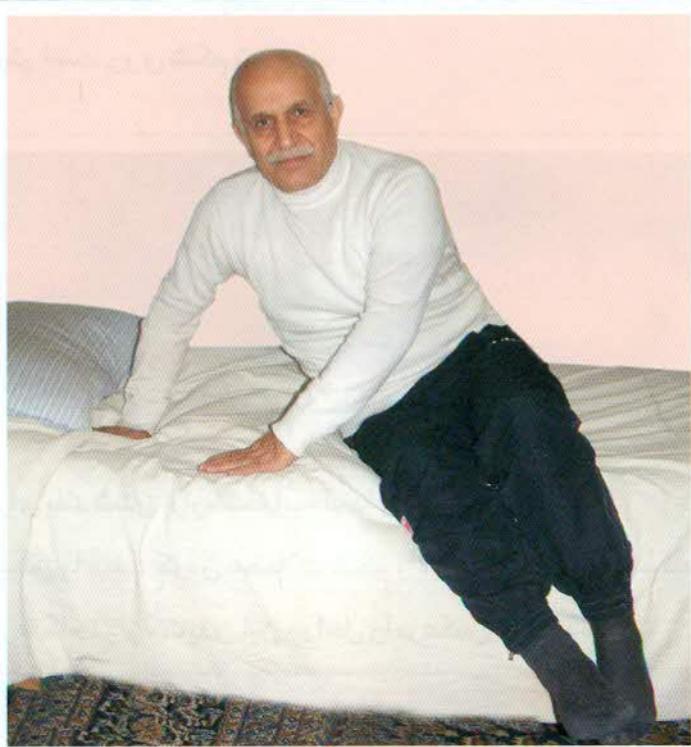

در حالت خوابیدن به پهلو، پایی که بالا قرار گرفته است را به داخل شکم جمع کنید.
بهتر است روی شکم نخوابید.

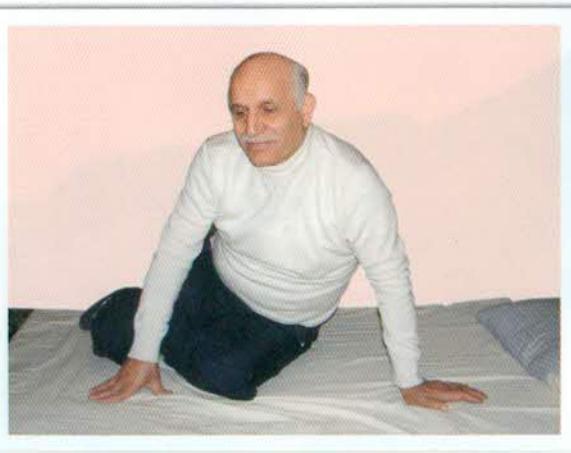

برای بلند شدن از رختخواب، ابتدا به یک پهلو بچرخید.
سپس با سفت کردن عضلات شکم و با کمک دست‌ها بنشینید و بعد بايستید.
در هنگام دراز کشیدن این مراحل را برعکس انجام دهید.

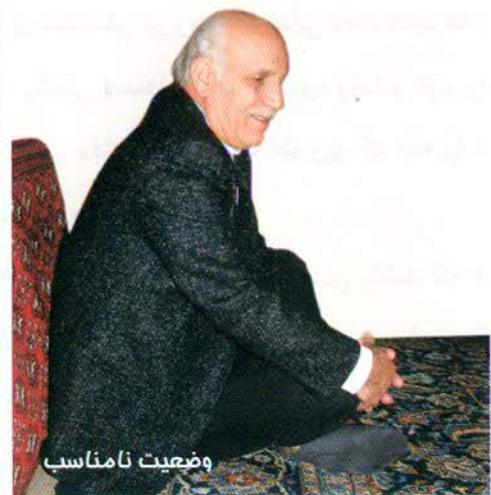

همواره از انجام حرکات ناگهانی و سریع خودداری کنید.

پ. چگونه بنشینیم؟

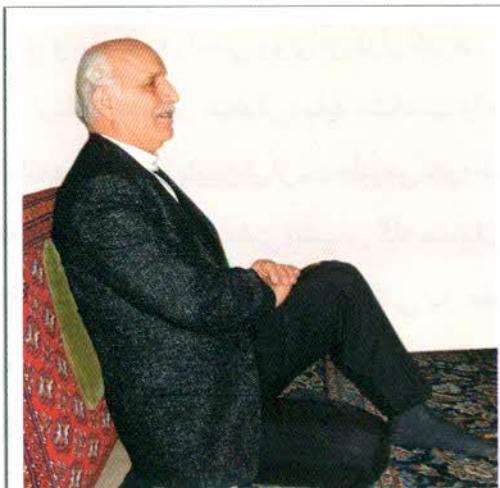

یکی از عوامل ایجاد کنندهی خستگی و درد کمرنشستن به مدت طولانی و در وضعیت نامناسب، است. در موقع نشستن چه بروی زمین و چه بر روی صندلی به نکات زیر توجه کنید:

۱- به مدت طولانی یک جا ننشینید. هر ۲۰ دقیقه یکبار بلند شوید و حداقل یک دقیقه راه بروید.

۲- صاف بنشینید. به جایی تکیه کنید. عضلات شکم را منقبض کنید. انقباض عضلات شکم را در فصل اول این مجموعه برای شما توضیح داده‌ایم. یک بار دیگر تاکید می‌کنیم که **در حین انقباض عضلات شکم، نفس خود را حبس نکنید**. شانه‌هارا به عقب ببرید و به جلو نگاه کنید.

۳- برای راحتی بیشتر، یک بالش کوچک پشت کمر قرار دهید. در صورتی که دردی در ناحیه‌ی زانو یا کمر دارید، بهتر است روی زمین ننشینید و روی صندلی بنشینید.

با درست نشستن و درست ایستادن از خستگی و درد کمر جلوگیری کنیم.

وضعیت نامناسب

برای نشستن بر روی صندلی دقت کنید که:
• پشتی صندلی باید بلندی، پهنا و فرو رفتگی مناسب داشته باشد؛ به طوری که تن را تا حد شانه ها بگیرد.

• ارتفاع صندلی باید در حدی باشد که هنگام نشستن، زانوها در زاویه‌ی ۹۰ درجه قرار بگیرند و کف پاها به راحتی روی زمین باشند.

• بهتر است صندلی دسته داشته باشد. پهنا دسته‌ی صندلی، حداقل باید ۵ سانتی متر باشد تا آرنج و ساعد به راحتی روی آن قرار گیرند.

• ارتفاع دسته‌ی صندلی، باید متناسب با طول بازو باشد؛ به طوری که پس از قرار دادن ساعد بر روی دسته‌ی صندلی، شانه ها بالاتر یا پایین تر از حد طبیعی خود قرار نگیرد.

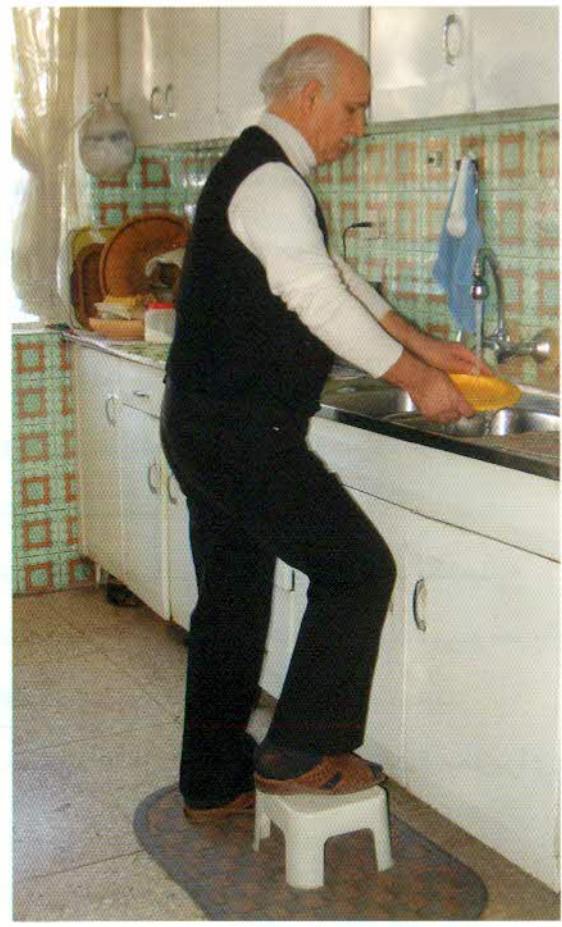
• بهتر است بخش عقبی نشیمن گاه صندلی، کمی فرورفته باشد.

• بهتر است پشتی صندلی، کمی به عقب شیب داشته باشد.

• بهتر است پایه‌ی صندلی چرخدار نباشد.

موارد بالا را در طول روز وقتی کارهای خود را به صورت نشسته انجام می‌دهید رعایت کنید.

در صورت استفاده از میز، باید ارتفاع آن مناسب باشد؛ به طوری که مجبور نشوید روی میز خم شوید و یا به علت بلندی میز، خود را به طرف بالا بکشید.

پ. چگونه بایستیم؟

سعی کنید همیشه صاف بایستید.

عضلات شکم را منقبض کنید تا شکم تورفته و گودی کمر کمتر شود. شانه‌ها را صاف نگهدارید.

تاجایی که امکان دارد از بی حرکت ایستادن به مدت طولانی خودداری کنید. ولی اگر برای انجام کارهای روزانه، مثل اطوکردن لباس و شستن ظرف‌ها مجبور به ایستادن در یک جا هستید، چهارپایه ای به بلندی ۲۰ سانتی‌متر را زیر یک پا قرار دهید و پس از هر ۱۰ دقیقه، جای پاها را عوض کنید.

اگر در خارج منزل و در جایی مجبور به ایستادن هستید که چهارپایه وجود ندارد، پاها را جابجا کنید و یا به نوبت، هر چند لحظه روی یک پا بایستید.

برای استحکام استخوان‌ها لازم است هر روز شیر و لبنیات مصرف شود.

پ. چگونه لباس بپوشیم؟

برای پوشیدن و یا درآوردن شلوار و جوراب، از کمر خم نشوید. روی یک صندلی کوتاه بنشینید یا به دیوار تکیه کنید و در حالی که کمر صاف است، با خم کردن ران و زانو این کار را انجام دهید.

پ. چگونه راه برویم؟

هنگام راه رفتن دقت کنید که صاف قرار گرفته باشد. عضلات شکم را منقبض کنید.

شانه ها را صاف نگهدارید و به عقب بکشید. سعی کنید در جاهای ناهموار، سرپالایی و سرپایی نی راه نروید. همچنین از کفش مناسب استفاده نمایید. خصوصیات کفش مناسب را در فصل بعد برای شمامی گوییم.

برای پوشیدن کفش، می توانید پای خود را روی پله بگذارید و از پاشنه کش با دسته بی بلند استفاده نمایید.

قرار گرفتن در مقابل نور خورشید از پوکی استخوان جلوگیری می کند.

وضعیت نامناسب

✿ چگونه خم شویم؟

برای خم شدن، ابتدا پاها را کمی باز کنید.

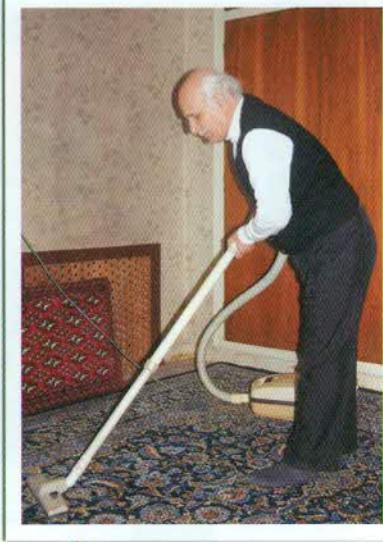
شکم را سفت کرده و کمر را صاف نگه دارید.

شانه ها را به سمت عقب بکشید.

سپس با خم کردن مفصل ران و زانو خم شوید.

وضعیت نامناسب

هنگام گذاشتن یا برداشتن اشیاء نیز دقت کنید که به طور صحیح خم شوید.

البته با کمی دقت می توانید بسیاری از کارهای روزانه را بدون خم کردن کمر انجام دهید.

خم شدن ناگهانی و شدید به سمت جلو می تواند موجب آسیب مهره های کمر شود.

بزرگی شکم می تواند موجب بروز کمر درد شود.

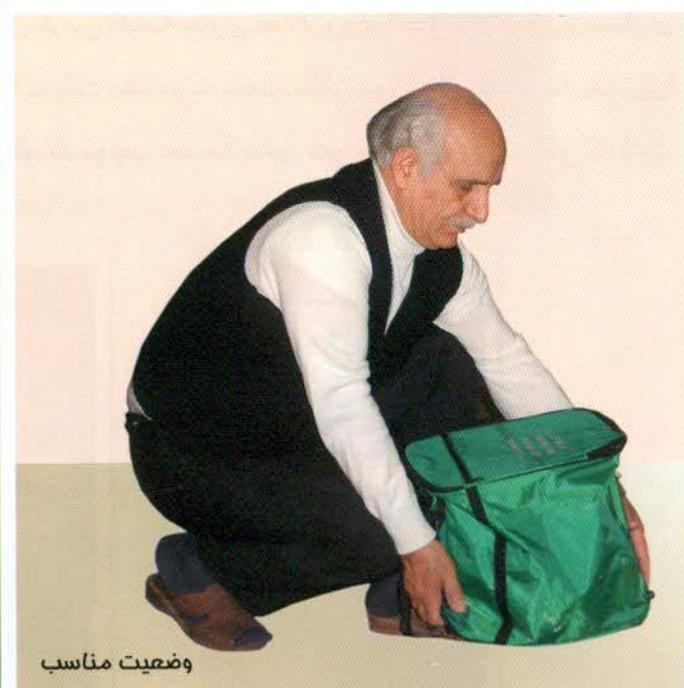
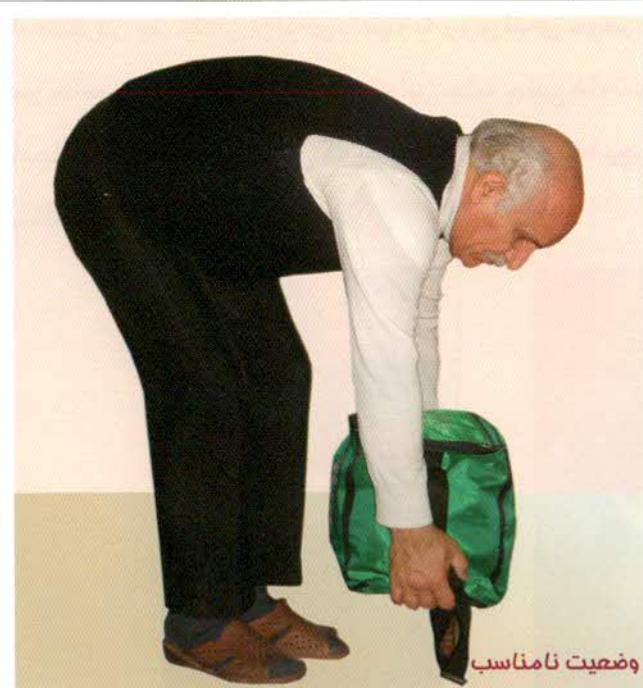
﴿ چگونه اجسام را از روی زمین بلند کنیم؟

تا حد امکان از بلند کردن اجسام سنگین خودداری نمایید. اما در نظر داشته باشید که حتی یک جسم سبک نیز، اگر به طرز صحیح برداشته نشود، می‌تواند باعث کمر درد و آسیب کمر گردد.

پس برای بلند کردن اجسام از زمین به ترتیب زیر عمل کنید:
به جلو نگاه کنید. گردن را صاف نگهداشته و شکم را سفت کنید.

کمر را صاف نگهدارید و با خم کردن زانو و مفصل ران روی پا در نزدیکی شیء مورد نظر بنشینید سپس به آرامی جسم را از روی زمین بردارید.

توجه کنید که هر چه جسم به بدن شما نزدیکتر باشد، فشار کمتری بر ستون فقرات وارد می‌شود.

✿ چگونه اشیاء را جابجا یا حمل کنیم؟

یکی از کارهایی که در طول روز زیاد پیش می‌آید، جابجا کردن یک شیء بین دو فاصله‌ی نزدیک به هم است. به عنوان مثال جابجا کردن یک گلدان از لبه‌ی باگچه به روی لبه‌ی حوض، یا منتقل کردن قابله‌های حاوی غذا از روی اجاق گاز بر روی سکوی آشپزخانه و... لازم است برای انجام این جایه‌جایی‌ها، تمام بدن را حرکت دهید و به سمت مکان مورد نظر قدم بردارید؛ زیرا جابجا کردن اشیاء در حالتی که پاهای ثابت بوده و تنه بچرخد، می‌تواند موجب صدمه دیدن کمر شود. پس در حالتی که ثابت ایستاده‌اید اشیا را جابجا نکنید.

در هنگام جابجا کردن یا حمل اشیاء، گودی کمر را با سفت کردن عضلات شکم کم کنید. سعی کنید اجسام را در دفعات بیشتر، ولی با حجم کمتر جابجا نمایید. برای مثال وقتی برای خرید مواد غذایی از خانه بیرون می‌روید، کم خرید کنید. با این کارنه بار سنگین حمل می‌کنید و نه مواد غذایی را برای مدت طولانی در یخچال نگهداری می‌کنید.

مراقبت از زانوها :

زانوها اعضای مهمی هستند که وزن بدن را تحمل می‌کنند. بدن ما روی زانوها استوار است و به همین دلیل است که اگر وزن بدن زیاد باشد، فشار بیشتری به زانو وارد می‌شود. همه‌ی ما درد زانو را تجربه کرده ایم و می‌دانیم که مراقبت و پیشگیری از ایجاد درد زانو بسیار مهم است. پس اجازه ندهیم که مشکل زانو تا حدی پیش برود که ما را از حرکت و انجام کارهای روزانه باز دارد.

برای مراقبت از زانوها په باید گرد؟

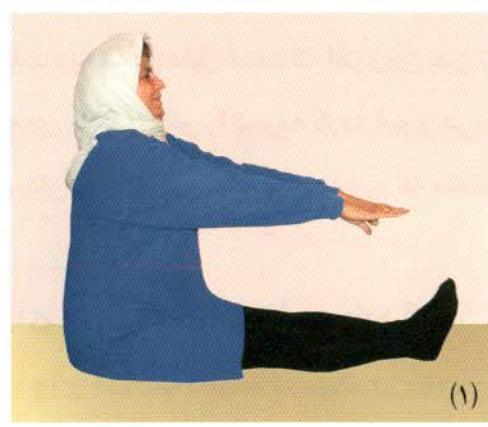
۱- وزن مناسب داشته باشید. اضافه وزن مهمترین علت آسیب زانو است و علت آن فشار بیش از حدی است که به زانوها وارد می‌کند. پس اگر اضافه وزن دارید وزن خود را مناسب کنید و گرنه باید منتظر شروع درد زانو باشید. برای اینکه بدانید چه وزنی برای شما مناسب است به فصل اول این کتاب مراجعه کنید و توصیه‌های تغذیه‌ای و تمرینات بدنی را به کار ببرید.

۲- اجسام سنگین جابجا نکنید. حمل جسم سنگین موجب آسیب گردن، کمر و زانو می‌شود. پس تا جایی که امکان دارد از جابجایی اجسام سنگین خودداری کنید. به یاد داشته باشید، وقتی جسمی را حمل می‌کنید، فشاری که به زانوها وارد می‌شود، چندین برابر وزن آن جسم است.

۳- عضلات ران خود را تقویت کنید. از آنجاکه عضلات ران از مفصل زانو محافظت می‌کنند، بنابراین تقویت عضلات ران، از ساییدگی مفصل زانو جلوگیری می‌کند و درد زانو را کاهش می‌دهد. تمرینات ساده‌ای برای این کار وجود دارد؛ که نمونه‌های آن را در فصل اول این کتاب به شما گفته ایم. این حرکات را به راحتی در منزل و یا در محل کار، در حالت نشسته بر روی زمین و یا روی صندلی می‌توانید انجام دهید. از هر فرصتی برای انجام این حرکات استفاده کنید. در اینجا با توجه به اهمیت انجام این حرکات، تصاویر آنها برای یاد آوری نشان داده شده است.

❖ پشت را صاف نگه دارد و دست‌ها را به سمت انگشتان پا بکشید.

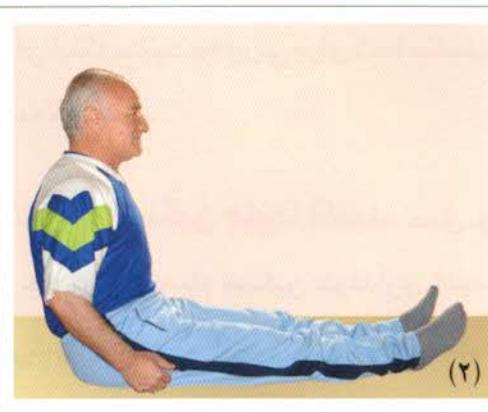
از یک تا ده بشمارید. به آرامی به وضعیت شروع برگردید. (۱)

(۱)

❖ عضلات ران را سفت کنید.

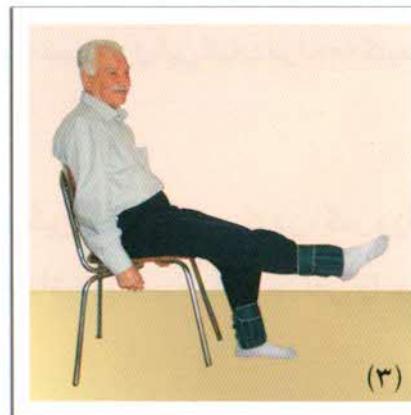
از یک تا ده بشمارید. سپس عضلات را شل کنید. (۲)

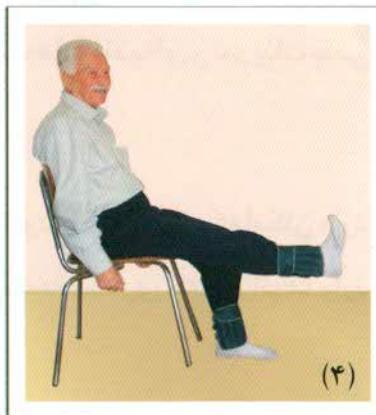
(۲)

❖ پای راست را بالا بیاورید و مستقیم نگه دارید. (۳)

پنجه‌ی پا را به طرف بیرون و سپس به طرف خودتان خم کنید. (۴) پارابه آهستگی پایین بیاورید. حرکت را با پای چپ تکرار کنید.

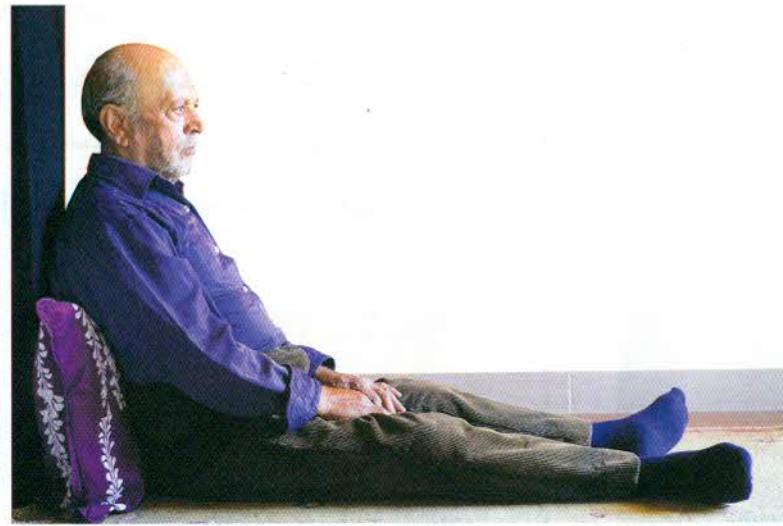

(۳)

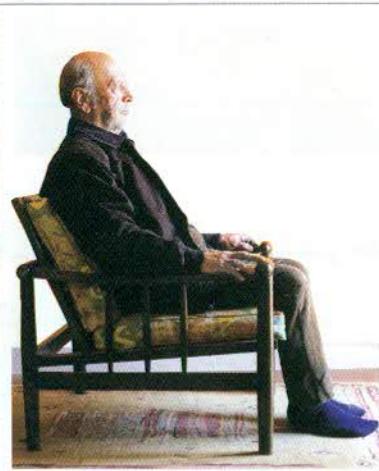
(۴)

۴- در وضعیت مناسب بنشینید.

وقتی در وضعیت دوزانو یا چهار زانو، روی زمین می‌نشینیم فشار زیادی به زانو وارد می‌شود. پس اگر عادت دارید روی زمین بنشینید، سعی کنید پاهایتان را دراز کنید.

از این کار خجالت نکشید. مطمئن باشید در جمیع که هستید، افراد دیگری، حتی جوان ترها یی هم هستند که باید پای خود را دراز کنند.

به خاطر داشته باشید که نشستن بر روی صندلی، به شرطی که صندلی مناسب باشد برای زانو بسیار بهتر از نشستن بر روی زمین است.

از عوامل ایجاد کنندهٔ خستگی و درد کمر، نشستن و ایستادن در وضعیت نامناسب است.

۵- تا حد امکان از پله پرهیز کنید. بالا و پایین رفتن زیاد از پله برای زانو مناسب نیست. چیزی که باید به آن دقت شود وجود یک یا دو پله در داخل خانه است. به عنوان مثال ممکن است یک پله بین هال و پذیرایی و یا اتاق خواب وجود داشته باشد. وجود همین یک پله موجب می شود که در طول روز به دفعات زیاد از آن بالا و پایین بروید. اگر نمی توانید شرایط خانه را تغییر دهید، طوری وسایل خانه را بچینید که مجبور نشوید زود به زود به اتاقی که پله دارد بروید.

۶- تا حد امکان از توالتهای معمولی استفاده نکنید. استفاده از توالتهای معمولی فشار زیادی را به زانوها وارد می کند. اگر دچار درد زانو هستید، بهتر است از توالت فرنگی استفاده کنید. اگرچنین امکانی ندارید، صندلی های مخصوصی که بر روی توالت گذاشته می شود تهیه نمایید. در این صورت مراقب لغزش پایه های صندلی باشید.

راه پیشگیری از کمر درد و زانو درد، انجام صحیح کارهای روزانه است.

بخش ۲: مراقبت از پاها

آیا می‌دانید:

- ✓ اهمیت مراقبت از پاها چیست؟
- ✓ برای مراقبت از پاها چه نکاتی را باید در نظر داشته باشید؟
- ✓ روش صحیح ماساژ دادن پاها چگونه است؟

آیا می‌توانید:

- ✓ توصیه‌های مراقبت از پاهای خود را به کار ببرید؟
- ✓ ماساژ پا را انجام دهید؟

چرا باید از پاها مراقبت کرد؟

- ❖ ما روی پاهای خود می‌ایستیم. به کمک پاهاست که تعادل خود را حفظ می‌کنیم و راه می‌رویم. پاها هستند که وزن بدن را تحمل می‌کنند.
- ❖ بسیاری از موقع خستگی و ناراحتی ما به دلیل وجود مشکل در پاها است.
- ❖ پاها بیشتر از سایر قسمت‌های بدن در معرض خطر آسیب و حادثه هستند.

❖ زخم‌ها و جراحت‌های پا بخصوص در ناحیه‌ی کف پا، دیرتر از سایر نقاط بدن خوب می‌شود.

بنابر این لازم است که از پاها بیشتر مراقبت کنیم.

بروز یکسری مشکلات در پاها شایع است؛ مثل:

- ✓ خشکی پوست پا
- ✓ ترک خوردن پاشنه پا
- ✓ شکسته شدن ناخن‌های پا
- ✓ عفونت قارچی در لای انکشستان پا

در صورت بروز هرگونه زخم یا ورم در پاها به پزشک مراجعه کنید.

برای مراقبت از پاها چه باید کرد؟

❖ نظافت پاها:

✓ شستشوی پاها:

هر روز پاها، بخصوص لای انگشتان پارا با آب و لرم بشویید.

✓ کوتاه کردن ناخن ها:

وقتی ناخن ها نرم باشند، کوتاه کردن آنها آسان تر است. برای این کار می توانید قبل از کوتاه کردن ناخن ها، به مدت ۲۰ تا ۳۰ دقیقه پاها را در یک ظرف آب گرم قرار دهید و یا بعد از حمام کردن ناخن ها را کوتاه کنید.

هنگام کوتاه کردن ناخن های پا دقت کنید:

لبه های ناخن ها را گرد نکنید و بگذارید به شکل صاف بمانند.

ناخن ها را خیلی از ته کوتاه نکنید؛ زیرا باعث زخم شدن نوک انگشتان می شود.

✓ چرب کردن پاها:

بعد از شستشوی پاها بهتر است با استفاده از واژلین یا سایر کرم های نرم کننده، پوست پا و بخصوص پاشنه هی پا را چرب کنید.

شستشوی پاها با آب و لرم از خستگی آنها می کاهد.

✿ پوشش پاهای

۱- جوراب:

جوراب‌های نخی بپوشید. کش جوراب نباید سفت باشد و بهتر است ساق آن بالاتر از برآمدگی مچ پا قرار گیرد.

۲- گفش:

کفشهای بپوشید که پاهای شما را حفاظت کند و از سر خوردن و افتادن جلوگیری کند.

کفشهای مناسب است که:

- * پا در آن راحت باشد. بین نوک انگشت بزرگ پا و نوک کفش، حدود یک سانتی متر فاصله باشد.
- * رویه‌ی کفش، تمام عرض پا را بپوشاند؛ اما به پافشار نیاورد.
- * پاشنه‌ی کفش پهن بوده و بلندی آن بیشتر از ۳ سانتی متر نباشد.
- * پا در آن عرق نکند؛ مثل کفش‌های چرمی و یا گیوه‌های نخی.
- * کف آن لیز نباشد.

۳- دمپایی:

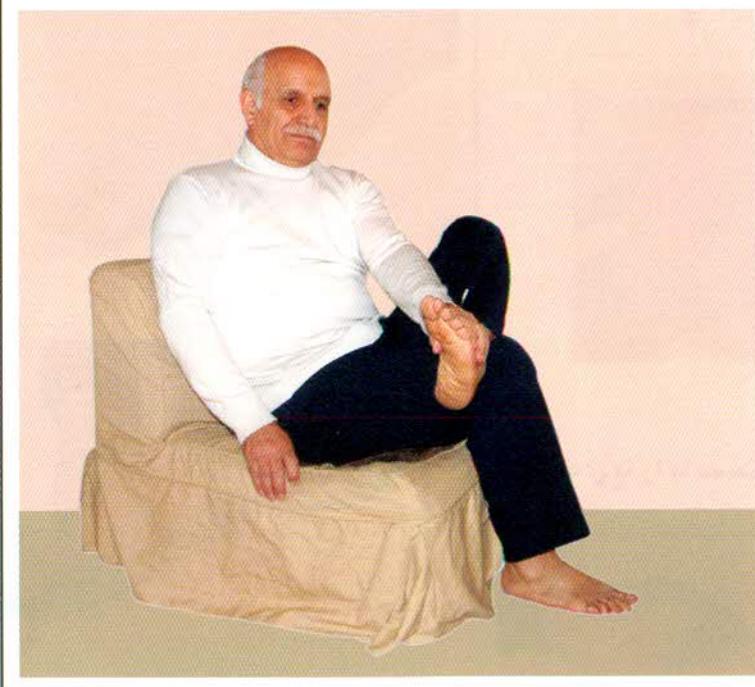
یکی از حوادث شایع در منزل، فرو رفتن اجسام نوک تیز یا برنده در کف پاست؛ که می‌تواند موجب زخم یا سوراخ شدن کف پا شود. بنابراین بهتر است در منزل و روی فرش نیز دمپایی بپوشید. دمپایی باید کاملاً اندازه‌ی پا باشد. با پوشیدن دمپایی‌های گشاد و یا دمپایی‌های کوچک که پا به طور کامل در آن قرار نمی‌گیرد، احتمال زمین خوردن بیشتر می‌شود. دمپایی‌های انگشتی به خوبی پا را محفوظ نمی‌کنند و مناسب نیستند. همچنین دمپایی ابری روی سرامیک، کاشی و یا سنگ به خصوص اگر سطح زمین خیس باشد، بسیار لیز و خطرناک است و باید از پوشیدن آنها اجتناب کرد.

سیگار در برخی افراد موجب زخم و سیاه شدن انگشتان پا می‌شود.

﴿ ماساژ پاه‌ها: ﴾

در هنگام استراحت پاه‌ها را ماساژ دهید. این کار به افزایش جریان خون و کاهش ورم پاه‌ها کمک می‌کند و خستگی پا را از بین می‌برد.

برای انجام ماساژ پاه‌ها، روی یک صندلی کوتاه بنشینید و مانند تصویر، تمام قسمت‌های کف پا، رویه‌ی پا، پاشنه‌ی پا و انگشتان پا را به آرامی ماساژ دهید.

با مراقبت از پاه‌ها و کاهش خستگی آنها، خستگی بدن را کاهش دهیم.

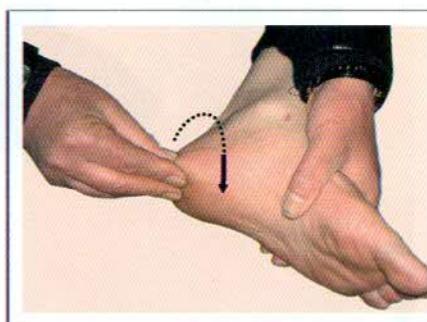
– دست را مشت کنید و با برجستگی انگشتان، کف پا را به صورت چرخشی ماساژ دهید.

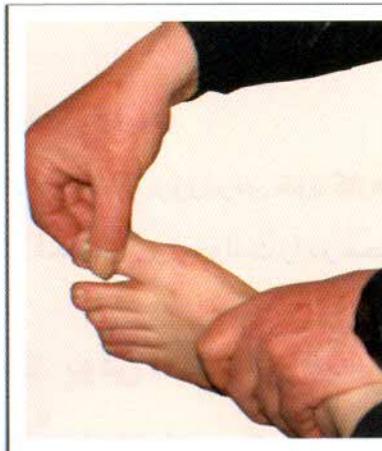
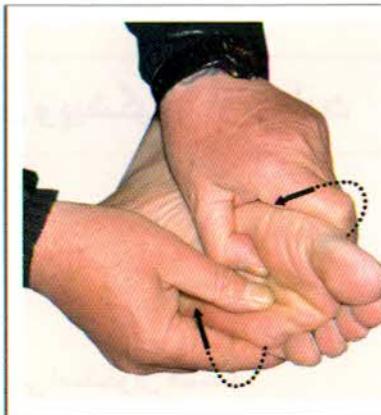
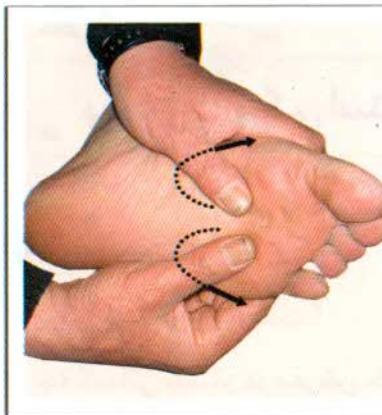
با دو دست پا را بگیرید و با حرکت چرخشی انگشتان، رویه‌ی پا را ماساژ دهید.

پاشنه‌ی پا را با دست گرفته و به صورت چرخشی حرکت دهید. →

به آرامی انگشت شست دست را، از مج پا تا روی هر یک از انگشتان پا بکشید.

– پارا با دو دست بگیرید و به سمت کف و رویه پا فشار دهید. مثل حالتی که می‌خواهید تکه‌ای نان خشک را از وسط بشکنید.

توجه:

در صورت وجود برآمدگی‌های گوشته و میخچه در پا، از دست کاری آن‌ها خودداری کرده و برای درمان به پزشک مراجعه کنید.

این برآمدگی‌ها، به علت فشار کفش ایجاد می‌شوند. حتی پس از درمان میخچه توسط پزشک چنانچه کفش شما مناسب نباشد دوباره میخچه ایجاد خواهد شد. بنابر این بهترین کار انتخاب کفش مناسب است.

گاهی تغییراتی که در پاها ایجاد می‌شود به دلیل سایر بیماری‌ها است. به عنوان مثال ورم پاها، زخمی که خود به خود به وجود آمده و یا زخمی که خوب نمی‌شود، می‌تواند نشانه‌ی بیماری در سایر قسمت‌های بدن باشد. پس در صورت مشاهده این تغییرات به پزشک مراجعه کنید.

- ↑ - هر یک از انگشتان پا را به ملایم‌بکشید و بچرخانید.
- در پایان پا را بین دو دست نگهدارید.

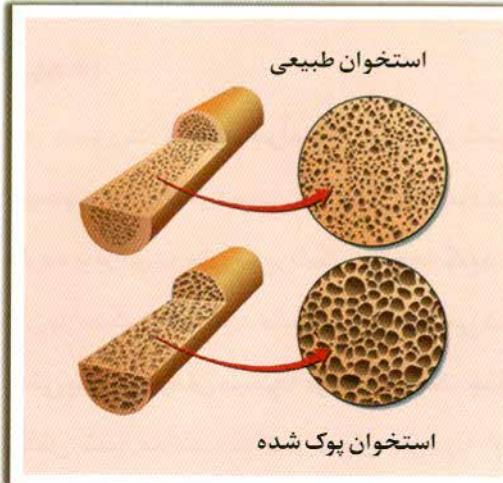
با کاهش خستگی پاها، از خستگی کل بدن جلوگیری کنیم.

بخش ۳: پوکی استخوان و پیشگیری از حوادث

آیا می‌دانید:

- ✓ پوکی استخوان چیست؟
- ✓ چه کسانی بیشتر در معرض خطر پوکی استخوان هستند؟
- ✓ چه کارهایی جلوی پوکی استخوان را می‌گیرد؟
- ✓ چگونه از حوادثی که موجب شکستگی استخوانها می‌شوند پیشگیری کنیم؟

آیا می‌توانید:

- ✓ در زندگی روزمره‌ی خود کارهایی که موجب جلوگیری از پوکی استخوان می‌شود، انجام دهید؟
- ✓ احتمال بروز حوادث را در محیط زندگی خود کاهش دهید؟

پوکی استخوان چیست؟

کلمه‌ی استخوان، محکم بودن را به یاد می‌آورد. ماده‌ی اصلی که سختی و شکل استخوان را به وجود می‌آورد، کلسیم است. ذخیره شدن کلسیم در استخوان از قبل از تولد آغاز می‌شود و تا سن ۳۰ سالگی ادامه می‌یابد. در ۳۰ سالگی، استخوان‌های یک فرد سالم به بیشترین سختی خود می‌رسد. اگر فعالیت بدنی وجود نداشته باشد یا غذای حاوی کلسیم کم مصرف شود، به تدریج کلسیم استخوان‌ها کم شده و استخوان‌ها شکننده می‌شوند. به این حالت «پوکی استخوان» می‌گویند.

پوکی استخوان را گاهی بیماری خاموش می‌نامند؛ زیرا بدون هیچ علامتی، کم کم به وجود می‌آید. معمولاً فرد مبتلا به پوکی استخوان از بیماری خود اطلاعی ندارد. زمانی متوجه آن می‌شود که در اثر یک ضربه‌ی کوچک، مثلاً نشستن ناگهانی، لغزیدن

و پیچ خوردن پا، زمین خوردن و یا برخورد با اشیاء، شکستگی استخوان‌های قسمت‌های مختلف بدن، مثل استخوان لگن و یا له شدگی ستون فقرات کمری برای او پیش می‌آید. چون با افزایش سن احتمال ابتلاء به پوکی استخوان بیشتر می‌شود، برای آگاهی از وضعیت استخوان‌های خود باید به پزشک مراجعه کنیم.

چه کسانی بیشتر مبتلا به پوکی استخوان می‌شوند؟

- ✓ افراد مسن،
- ✓ زنان یائسه،
- ✓ کسانی که حرکت ندارند و ورزش نمی‌کنند،
- ✓ کسانی که در غذای روزانه‌ی آنها لبینیات و مواد غذایی کلسیم دار، کم است،
- ✓ کسانی که سیگار می‌کشند،
- ✓ کسانی که الکل مصرف می‌کنند،
- ✓ زن‌هایی که زایمان زیاد و با فاصله‌ی کمتر از ۳ سال داشته‌اند.

مشکلات ابتلاء به پوکی استخوان:

- ❖ استخوان‌های او با یک ضربه‌ی خفیف می‌شکنند.
- ❖ حتی ممکن است استخوان‌های او بدون هیچ ضربه‌ای خود بخود بشکنند.
- ❖ در این افراد جوش خوردن شکستگی خیلی سخت و طولانی است. بنابراین باید مدت طولانی تری در بیمارستان بستری شوند.
- ❖ گاهی این افراد از دردهای استخوانی هم رنج می‌برند.
- ❖ پوکی استخوان موجب خمیدگی پشت و پیدایش قوز نیز می‌شود.
- ❖ کوتاه شدن تدریجی قد نیز از علایم پوکی استخوان است.

برای پیشگیری از پوکی استخوان و یا جلوگیری از پیشرفت آن چه کار کنیم؟

۱۰ به طور منظم تمرینات بدنی انجام دهید. تمرینات بدنی یکی از عوامل مهم برای قرار گرفتن کلسیم در داخل استخوان و محکم شدن استخوان‌ها است. پیاده روی تمرین بدنی مناسبی است. اما اگر به پوکی استخوان مبتلا هستید، قبل از آغاز هرگونه تمرین بدنی با پزشک خود مشورت کنید.

۱۱ هر روز مواد غذایی حاوی کلسیم، به خصوص لبنیات پاستوریزه‌ی کم چربی مصرف کنید.

۱۲ در گروه لبنیات شیر، ماست، پنیر و کشک از منابع خوب کلسیم می‌باشند. در فصل اول این کتاب، مواد غذایی حاوی کلسیم و مصرف مکمل کلسیم را برای شما گفته ایم.

۱۳ شیر منبع خوبی برای کلسیم است. اما به یاد داشته باشید که اضافه کردن چای، پودر نسکافه، پودر کاکائو و قهوه به شیر، از جذب شدن کلسیم آن جلوگیری می‌کند.

۱۴ شربت‌های کاهش دهنده اسید معده نمی‌گذارند کلسیم غذا جذب شود. بنابراین از مصرف خودسرانه و غیر ضروری آنها خودداری کنید و فقط با تجویز پزشک مصرف نمائید.

۱۵ نوشابه‌های گازدار جلوی جذب کلسیم غذا را می‌گیرد. پس تا حد امکان نوشابه‌های گازدار کمتر مصرف کنید.

۱۶ استعمال دخانیات و مصرف الکل برای همه، در هر سنی و هر شرایطی ضرر دارد. از جمله عوارض استفاده از آنها، تشدید پوکی استخوان است. پس از مصرف آنها جداً خودداری کنید.

۱۷ ویتامین D با افزایش جذب کلسیم از پوکی استخوان جلوگیری می‌کند. برای تامین آن هر روز در مقابل نور مستقیم خورشید قرار بگیرید. تابش نور خورشید از پشت شیشه تاثیر ندارد.

۱۸ همان طور که در فصل اول کتاب راجع به مکمل ویتامین D نیز گفته شد، کسانی که به پوکی استخوان مبتلا هستند، مکمل را طبق نظر پزشک خود باید مصرف کنند.

یکی از عوارض بسیار مهم پوکی استخوان شکستگی است.

پوکی استخوان قابل پیشگیری است.

پیشگیری از حوادثی که موجب شکستگی استخوان می‌گردد:

حادثه برای هر کسی ممکن است پیش بیاید. همه‌ی افراد در هر سی‌نی باید مراقب خود باشند. اما در دوره‌ی سالمندی، این مراقبت باید بیشتر باشد؛ زیرا در صورت بروز حادثه احتمال آسیب دیدگی بخصوص شکستگی بیشتر می‌شود و مدت زمان لازم برای ترمیم زخم‌ها و شکستگی‌ها، طولانی‌تر است.

یک زمین خوردن ساده ببروی فرش، ممکن است باعث شکستگی استخوان لگن و بستره طولانی مدت در بیمارستان شود. شایع‌ترین حادثه در دوره‌ی سالمندی افتادن و زمین خوردن است، که گاهی به علت عوامل موجود در محیط زندگی پیش می‌آید، مانند لیزبودن کف حمام و کافی نبودن نور راه پله‌ها. گاهی نیز علت زمین خوردن مربوط به خودمان است. به عنوان مثال به علت تغییر فشار خون و سرگیجه، تعادل ما به هم خورده و به زمین می‌افتیم. برای پیشگیری از حوادث، باید علل ایجاد کننده‌ی آن را برطرف کنیم. از محیط خانه شروع می‌کنیم.

محیط خانه: پله‌ها:

شایع‌ترین محل زمین خوردن، پله‌ها هستند. معمولاً این اتفاق در پله‌ی آخر ایجاد می‌شود؛ جایی که ممکن است به اشتباه تصور کنیم که پله‌ها تمام شده‌اند. هنگام بالا و پایین رفتن از پله‌ها، حتماً چراغ راه پله و پاگرد را روشن کنید تا نور کافی باشد. لبه‌پله‌ی اول و پله‌ی آخر را با چسباندن نوار رنگی یا رنگ کردن مشخص کنید تا انتهای پله بهتر دیده شود. وجود نرده در کنار پله‌ها ضروری است. اگر نصب نرده امکان ندارد، یک میله‌ی محکم با فاصله‌ی مناسب بر روی دیوار نصب کنید به‌طوری که بتوان از آن کمک گرفت.

در صورتی که روی پله هارا با فرش یا موکت پوشانده اید، حتماً باید کف پوش پله را به وسیله‌ی گیره‌های مخصوص، به پله ثابت کنید و مراقب باشید که چین نخورد و کشیده نشود.

✿ آشپزخانه:

آشپزخانه نیز یکی از محل‌های شایع زمین خوردن است. کف پوش آشپزخانه نباید لیز باشد. از واکس‌های براق کننده برای کف آشپزخانه استفاده نشود. زیرا علاوه بر این که خطر لیز خوردن را بیشتر می‌کند، با انعکاس نور و به وجود آوردن اختلال دید خطر زمین خوردن را افزایش می‌دهد. در صورت شستن کف آشپزخانه و یا خیس شدن آن به هر دلیلی، بلافاصله آن را خشک کنید. برای این کار خم نشوید. روی زمین بنشینید و یا از وسایل دسته بلند استفاده کنید.

✿ حمام:

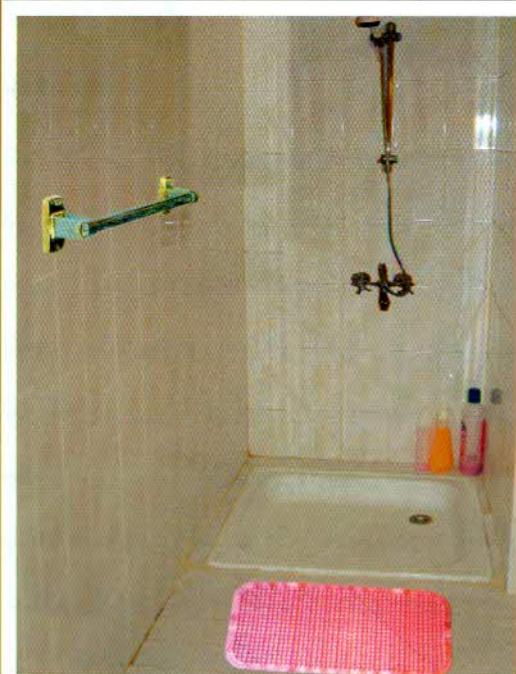
حمام نیز به دلیل خیس بودن کف آن، از محل‌های بسیار پر خطر برای زمین خوردن است. بنابراین هنگام استحمام، نکات زیر را در نظر داشته باشید:

★ از دمپایی‌هایی برای حمام استفاده کنید که کف آن لیز نباشد.
★ دمپایی‌های ابری اصلاً مناسب نیستند.

★ از پادری‌های پلاستیکی مخصوصی که از لیز خوردن جلوگیری می‌کند برای کف حمام استفاده کنید.

★ اگر حمام کردن در حالت ایستاده برای شما سخت است، از یک صندلی یا چهارپایه برای نشستن زیر دوش استفاده کنید. دوش دستی نیز می‌تواند کمک کننده باشد.

★ میله‌هایی را به عنوان دستگیره بر روی دیوار حمام نصب کنید که بتوان قبل از لیز خوردن با گرفتن آنها تعادل خود را حفظ نمود.

• اتاق:

کلید برق اتاق، باید در نزدیک‌ترین محل به درب ورودی باشد تا مجبور نباشد برای روشن کردن لامپ، در تاریکی راه بروید.

★ فرش کف اتاق را طوری قرار دهید که لبه‌های آن به پا گیر نکند.

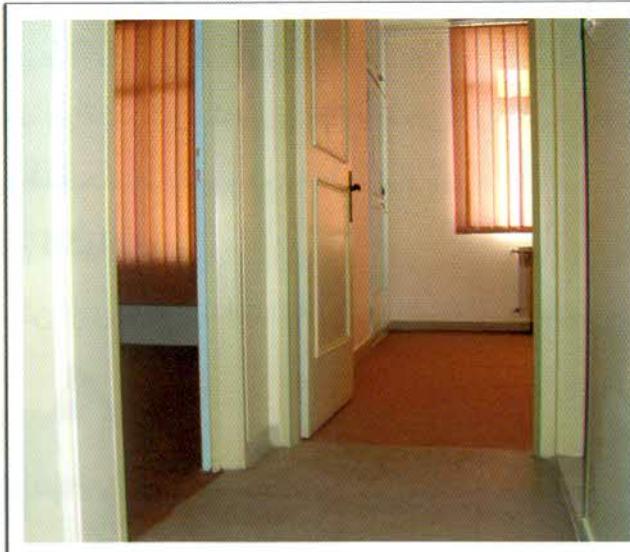
★ پتو یا روفرشی روی فرش پهن نکنید؛ زیرا امکان جمع شدن ولیز خوردن و گیر کردن به پارا زیاد می‌کند.

★ وسایل خانه را طوری بچینید که سر راه نباشند، بخصوص در مسیر اتاق خواب به توالی و آشپزخانه که نیاز است شب‌ها هم مورد استفاده قرار گیرند.

★ در مورد وسایل برقی مثل تلویزیون، رادیو و... دقت کنید که سیم آنها از کنار دیوار رد شده باشد و در مسیر عبور و مرور نباشد.

★ برای انجام کارهایی مثل شستن شیشه‌ی پنجره یا دیوارها، از دیگران کمک بگیرید و تا جایی که امکان دارد از بالا رفتن از نرده‌بان یا ایستادن روی چهار پایه خودداری کنید.

★ بهتر است در انتخاب خانه، خانه‌ای را انتخاب کنید که بین اتاق‌ها اختلاف سطح یا پله وجود نداشته باشد؛ زیرا وجود پله یا اختلاف سطح در داخل منزل خطر زمین خوردن را افزایش می‌دهد.

نامناسب

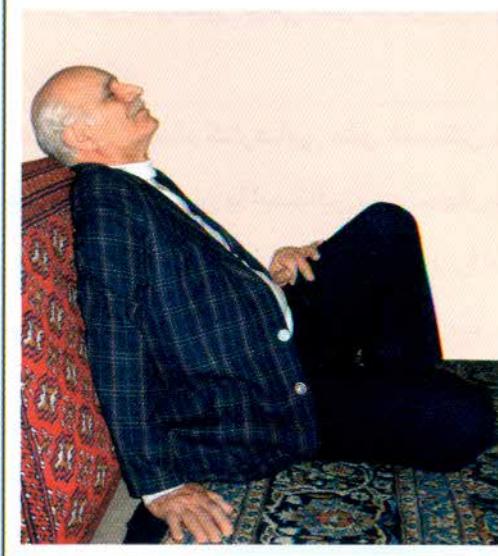
تغییرات وضعیت جسمی:

۱- سرگیجه و عدم تعادل:

«سرگیجه و عدم تعادل» یکی از عواملی است که می‌تواند باعث سقوط و افتادن شود. سرگیجه علل مختلفی دارد. در صورت داشتن چنین مشکلی، حتماً به پزشک مراجعه کنید.

گاهی سرگیجه به علت وضعیت بدنی خاصی ایجاد می‌شود. در این کونه موارد، با رعایت توصیه‌های زیر می‌توان از بروز سرگیجه جلوگیری کرد:

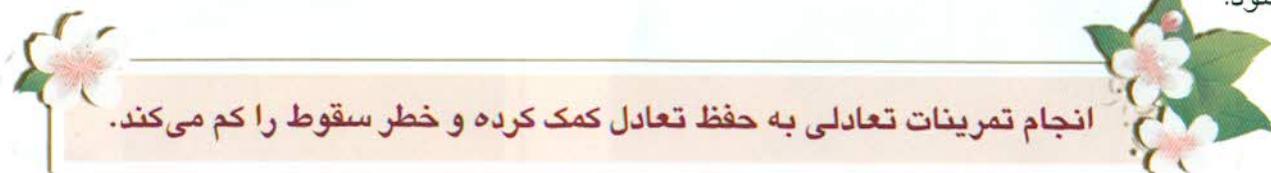
﴿ ۱- فم گردن سر به عقب:

حرکت سر به عقب، مانند آنچه هنگام نگاه کردن به آسمان یا برداشتن جسمی از طبقات بالای قفسه پیش می‌آید، ممکن است باعث سرگیجه و عدم تعادل شود. این امر به علت تغییراتی است که با افزایش سن در بدن ایجاد می‌شود. برای پیشگیری از آن، بهتر است لوازم مورد نیاز خود را در طبقات پایین تر قفسه قرار دهید تا مجبور به خم کردن سر به عقب نشوید. همچنین موقع لم دادن روی مبل یا تکیه به پشتی نیز دقت داشته باشید که سر خود را خیلی به عقب خم نکنید. مراقب باشید که روی مبل یا پشتی خوابتان نبرد؛ زیرا ممکن است سر در وضعیت نامناسب و خم به عقب قرار گیرد.

﴿ ۲- بلند شدن ناگهانی:

هنگام برخاستن از رختخواب، ابتدا به آرامی بنشیند و بعد بایستید. زیرا بلند شدن ناگهانی نیز می‌تواند باعث سرگیجه و سقوط شود.

انجام تمرینات تعادلی به حفظ تعادل کمک کرده و خطر سقوط را کم می‌کند.

❖ مصرف فودسرانه‌ی داروها:

هنگامی که پزشک برای شما داروی خواب آور یا داروی ضد فشار خون تجویز می‌کند، مصرف این داروها برای شملازم بوده و به حفظ سلامتی شما کمک می‌کند. اما هرگز بدون تجویز پزشک دارو مصرف نکنید. مصرف خود سرانه‌ی داروهای خواب آور باعث گیجی و خواب آلوگی شده و خطر زمین خوردن را افزایش می‌دهد. مصرف خود سرانه‌ی داروهای ضد فشار خون نیز، می‌تواند باعث افت ناگهانی فشار خون شده و موجب سرگیجه و افتادن شود. انجام ورزش‌های تعادلی به حفظ تعادل کمک کرده و خطر سقوط را کم می‌کند.

۲- مشکلات بینایی:

ضعف بینایی یکی دیگر از عوامل ایجاد حوادثی مانند زمین خوردن و تصادفات رانندگی است. برخی از شایع‌ترین مشکلات چشم را در اینجا برای شما می‌گوییم.

❖ عادت گردن پشم‌ها به تاریکی:

وقتی در شب وارد اتاقی می‌شویم که چراغ آن خاموش است، مدتی طول می‌کشد که چشم ما به تاریکی عادت کند تا بتوانیم اشیاء داخل اتاق را ببینیم و کلید برق را پیدا کنیم. با افزایش سن، چشم‌ها دیرتر به تاریکی عادت می‌کنند. بنابراین هنگام ورود به اتاق تاریک یا هنگام بیرون رفتن در شب عجله نکنید و اول محیط را روشن کنید.

❖ پیر چشمی:

شاید برای شما هم پیش آمده است که نتوانید سوزن رانخ کنید و یا موقع خواندن روزنامه زود خسته یا دچار سردرد شوید. در حالی که تابلوها و چیزهایی را که دور هستند به راحتی می‌بینید. این حالت پیر چشمی است. پیر چشمی با افزایش سن به وجود می‌آید و اجسام نزدیک خوب دیده نمی‌شود.

این مشکل به راحتی با مراجعه به پزشک و تهیه‌ی عینک مناسب برطرف می‌شود.

نباید با کم توجهی به کاهش بینایی، خود را از مطالعه‌ی راحت و انجام کارهای روزانه محروم نمایید.

مطالعه و کارهای چشمی را در نور کافی انجام دهید تا از خستگی و ابتلاء به برخی بیماری‌های چشم در امان بمانید.

❖ آب مروارید:

آب مروارید مشکل دیگری است که با افزایش سن ایجاد می‌شود. در این بیماری عدسی چشم، کم کم کدر می‌شود و نمی‌توان به راحتی دید. این بیماری با یک عمل جراحی کوچک و استفاده از عینک مناسب برطرف می‌شود.

❖ عفونت‌های چشمی:

چشم در مقابل آلدگی بسیار حساس است و یک تماس جزیی به عنوان مثال مالیدن چشم با دست آلدگی می‌تواند موجب عفونت چشم شود. این عفونت با قرمزی، خارش، سوزش، آبریزش و جمع شدن ترشحات چرکی در گوشی چشم همراه است. اگر آن را درمان نکنیم مشکل بینایی پیدا خواهد شد. عفونت‌های چشم با رعایت بهداشت و درمان دارویی با تجویز پزشک بهبود می‌یابد. **رعایت بهداشت و تمیزی چشم‌ها بسیار مهم است.** تماس دست آلدگی با چشم را ساده و کم اهمیت تلقی نکنید.

توجه:

❖ در صورت بروز هر نوع ناراحتی در دیدن، مثل تار شدن دید، دیدن جرقه‌های نورانی، کج و معوج دیدن خطوط صاف، درد و قرمزی چشم‌ها و... به پزشک مراجعه کنید.

❖ حتی اگر مشکلی ندارید، ضروری است سالی یک بار معاينه چشم شوید. این معاينات به تشخيص به موقع و پیشگیری از بسیاری بیماری‌های چشمی کمک می‌کند. به عنوان مثال در بیماری آب سیاه، ممکن است مشکل دید وجود نداشته باشد و فقط با معاينه توسط چشم پزشک، تشخيص داده شود.

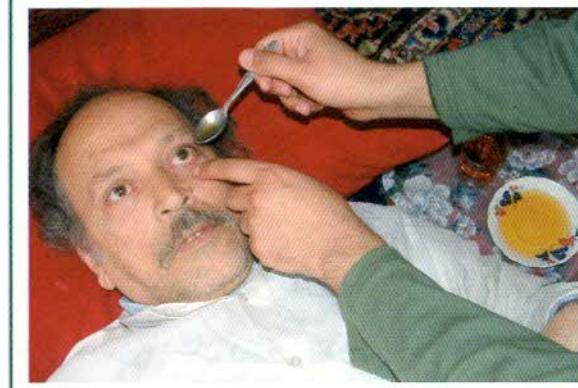
❖ در هوای آفتابی برای محافظت از چشم‌ها از عینک آفتابی استفاده کنید.

❖ اگر چشم شما به سرما حساس است و دچار آبریزش از چشم می‌شوید، هنگام خروج از منزل در هوای سرد عینک بزنید. محافظت در مقابل سرما آبریزش چشم را کاهش می‌دهد.

سیگار کشیدن موجب می‌شود زودتر به آب مروارید مبتلا شویم.

＊ در صورت ورود گرد وغبار به چشم، چای تازه دم تنها محلول خانگی است که می‌توانید برای شستشوی چشم از آن استفاده کنید. البته به شرطی که فنجان و دست‌های شما کاملاً تمیز باشد.

＊ اگر پس از شستشو احساس کردید که چیزی در چشم باقی مانده است، از دست کاری چشم خودداری کرده و به پزشک مراجعه کنید.

اگر به علت عفونت‌های چشمی، قطره یا پماد چشمی برای شما تجویز شده است این نکات را به یاد داشته باشید:

✓ قبل از بازکردن در قطره‌ی چشمی یا پماد چشمی، دست‌های خود را با آب و صابون بشویید. اگر فرد دیگری برای شما قطره را می‌چکاند، از او بخواهید که دست‌هایش را با آب و صابون بشوید.

✓ بعد از بازکردن در قطره یا پماد، آن را طوری روی زمین بگذارید که لبه‌ی آن با زمین تماس نداشته باشد.

✓ دقت کنید که نوک قطره یا لوله‌ی پماد با چشم تماس پیدا نکند.

✓ قطره و پمادهای چشمی را سر ساعت مصرف کنید تا عفونت درمان شود.

✓ هر قطره یا پماد چشمی مخصوص یک نفر است. از قطره و پماد چشمی فرد دیگر به هیچ وجه استفاده نکنید.

✓ از نگهداری طولانی مدت قطره‌ها و پمادهای چشمی واستفاده‌ی مجدد از آنها خودداری کنید.

برای کنترل فشار خون و قند خون به پزشک مراجعه کنید: زیرا عدم تشخیص و درمان به موقع آنها می‌تواند عوارض چشمی شدیدی را به وجود آورد.

۳- مشکلات شنواهی:

شنیدن صدای موجود در محیط اطراف، در بسیاری از موقع مارا از خطر آگاه می‌کند. در هنگام عبور از خیابان و یارانندگی، کم بودن قدرت شنواهی می‌تواند موجب بروز حادثه بشود. علت‌های شایع کاهش شنواهی عبارتند از:

❖ ۵م شدن قدرت شنواهی به دلیل افزایش سن:

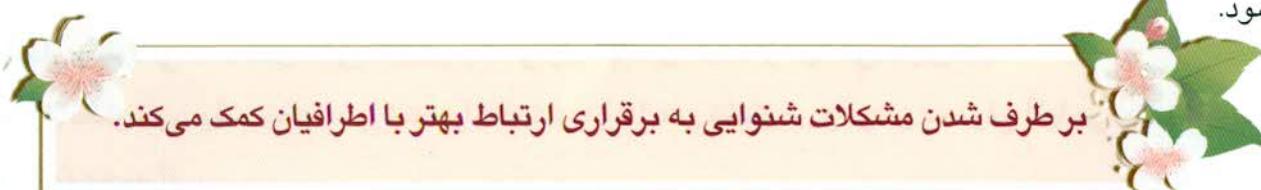
با افزایش سن کاهش شنواهی، کم کم بروز می‌کند. بنابراین معاینه توسط پزشک لازم است. اگر کم شدن قدرت شنواهی مربوط به افزایش سن باشد، با استفاده از سمعک شنواهی بهتر می‌شود.

❖ جمع شدن گرد و گوش:

بطور طبیعی در مجرای گوش جرم درست می‌شود. این جرم زرد رنگ و چرب است و برای محافظت از مجرای گوش لازم است. جرم گوش خود به خود به طرف بیرون حرکت می‌کند و از مجرای گوش خارج می‌شود. بنابراین نیازی به دستکاری و خارج کردن جرم وجود ندارد. از فرو بردن اجسامی مانند دسته‌ی عینک، سنjac، سرخودکار و حتی گوش پاک کن در گوش خودداری کنید چون علاوه برآسیب رساندن به مجرای گوش موجب فشرده شدن جرم گوش در ته مجرای گوش می‌شوند. همچنین در هنگام حمام کردن از فرو بردن لیف در مجرای گوش و شستن آن باصابون یا شامپو خودداری کنید؛ چون مواد شوینده باعث تحریک مجرای گوش می‌شود و می‌تواند موجب عفونت گوش شود.

بعد از حمام کردن نیز برای خشک کردن مجرای گوش هرگز از گوش پاک کن استفاده نکنید، زیرا گوش پاک کن باعث تجمع و فشرده شدن جرم در انتهای مجرای گوش می‌شود.

علاوه براین ممکن است پنبه‌ی نوک آن داخل مجرای گوش بماند. پس از حمام کردن، برای خشک شدن مجرای گوش، می‌توانید گوش‌های یک دستمال نخی را به صورت فتیله در آورید و در ابتدای مجرای گوش قرار دهید تا به تدریج آب جذب شده و مجرای خشک شود.

بر طرف شدن مشکلات شنواهی به برقراری ارتباط بهتر با اطرافیان کمک می‌کند.

در مواردی که ترشح جرم گوش افزایش یافته یا به علت دستکاری در ته مجراء جمع شده باشد مراجعه به پزشک برای شستشوی گوش ضروری است.

❖ سوراخ شدن پرده گوش:

عفونت گوش و یا فروبردن اجسام نوک تیز می‌تواند موجب سوراخ شدن پرده گوش شود. سوراخ شدن پرده گوش نیز یکی از علت‌های کاهش شنوایی است و برای بهبود آن باید به پزشک مراجعه کرد.

اگر پرده گوش شما سوراخ است قبل از حمام کردن یک پنبه‌ی آغشته به واژلین را جلوی مجرای گوش قرار دهید تا مانع ورود آب به مجرای گوش شود. زیرا ورود آب به داخل گوش احتمال عفونت دوباره را بیشتر می‌کند.

توجه:

- ✓ از رفتن به مکان‌هایی که سرو صدای زیاد وجود دارد خودداری کنید. صدای‌های بلند کاهش شنوایی را بیشتر می‌کند.
- ✓ برخی از داروها برای گوش ضرر دارد و موجب کاهش شنوایی می‌شود. بنابراین هیچگاه بدون تجویز پزشک دارو مصرف نکنید.
- ✓ هر زمان که احساس می‌کنید شنوایی تان کاهش یافته و یا اطرافیان متوجه این موضوع می‌شوند، برای معاینه از نظر شنوایی به شنوایی سنج و یا پزشک مراجعه کنید.

صرف سبزی و میوه‌هایی مانند هویج، گوجه فرنگی و نارنگی برای چشم مفید است.

فصل سوم

چند توصیه بهداشتی

بخش ۱: بهداشت دهان و دندان

آیا می‌دانید:

- ✓ چرا بهداشت دهان و دندان باید رعایت شود؟
- ✓ چگونه باید از دهان و دندان‌ها مراقبت کرد؟
- ✓ چگونه باید دندان مصنوعی را شست؟

آیا می‌توانید:

- ✓ دندان‌های خود را درست نخ بکشید؟
- ✓ دندان‌های خود را درست مسواک بزنید؟
- ✓ دندان مصنوعی را درست بشویید؟

چرا باید بهداشت دهان و دندان‌ها را رعایت کرد؟

مراقبت از دندان‌ها و رعایت بهداشت دهان، اهمیت بسیار زیادی دارد؛ زیرا:

- ❖ مهمترین کار دندان‌ها، جویدن است. اگر بتوانیم غذا را به خوبی بجویم، از خوردن غذا بیشتر لذت خواهیم برد. اگر غذا خوب جویده شود، هضم غذا راحت‌تر انجام می‌شود و مشکلات گوارشی کمتری خواهیم داشت.
- ❖ همه دوست دارند که دندان‌های سالم و دهان خوشبو داشته باشند. بوی بد دهان، علاوه براینکه موجب دوری اطرافیان می‌شود، برای خود ما نیز آزار دهنده است. هر چند بسیاری از بیماری‌ها، مثل گلودرد، سینوزیت و بیماری‌های داخلی می‌توانند موجب بوی بد دهان شوند، اما یکی از دلایل بوی بد دهان، باقی ماندن ذرات غذا در بین دندان‌ها و رشد میکروب‌ها روی آن است. اولین اقدام برای برطرف کردن بوی بد دهان، پیشگیری از خرابی دندان‌ها و عفونت‌های لثه است.
- ❖ با رعایت بهداشت دهان و دندان‌ها، دچار عفونت‌های لثه و دندان‌ها نمی‌شویم. این نوع عفونت‌ها را نباید کم اهمیت دانست؛ زیرا عفونت‌های لثه و دندان به دهان محدود نمی‌شوند و ممکن است از طریق خون، به سایر قسمت‌های بدن مثل قلب برسند و باعث آسیب آنها شوند.
- ❖ برای داشتن دندان‌های سالم، مراقبت از دندان‌ها باید از ابتدای زندگی آغاز شود. هریک از ما بر حسب اینکه چقدر بهداشت دهان و دندان‌هایمان را رعایت کرده باشیم ممکن است تعدادی دندان سالم، پرکرده، روکش شده و دندان مصنوعی داشته باشیم. در هر سنی با داشتن دندان طبیعی یا مصنوعی و حتی بدون دندان، باید بهداشت دهان را رعایت کنیم.

پس بینیم که چگونه باید از دندان‌ها مراقبت کرد؟

مراقبت از دندان‌های طبیعی:

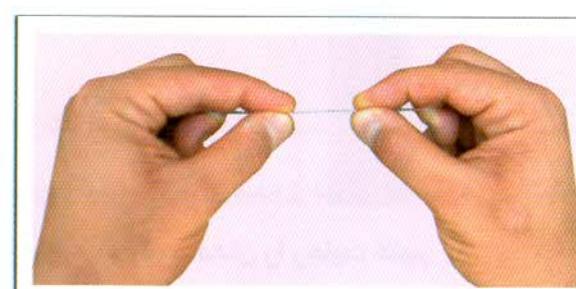
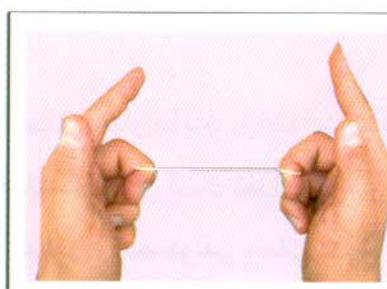
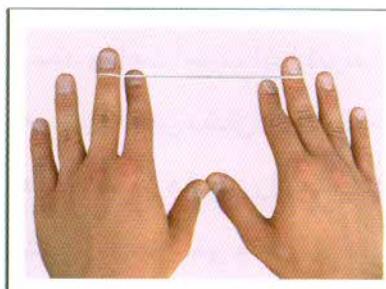
برای مراقبت از دندان‌های طبیعی انجام کارهای زیر ضروری است:

- ✓ در صورت پوسیدگی دندان، هرچه سریعتر برای درمان آن به دندانپزشک مراجعه کنید.
- ✓ حتی اگر فکر می‌کنید هیچ مشکلی ندارید، سالی یک بار برای معاینه به دندانپزشک مراجعه کنید.

✓ روزی یک بار با استفاده از نخ دندان، سطح بین دندان‌ها را تمیز کنید. نخ دندان را قبل از مسواک زدن استفاده کنید. در این صورت لای دندان‌ها طی مسواک زدن بهتر شسته می‌شود.

⑤ روش صحیح استفاده از نخ دندان:

- ✿ قبل از استفاده از نخ دندان، دست‌ها را با آب و صابون بشویید.
- ✿ حدود ۲۵ سانتی‌متر از نخ دندان را ببرید.
- ✿ دو طرف نخی را که بزیده‌اید، به دور انگشت وسط هر دو دست بپیچید.
- ✿ سه انگشت آخر را ببندید و حدود ۲ تا ۵ سانتی‌متر از نخ را در میان دو انگشت شست و سبابه قرار دهید.
- ✿ نخ دندان را به آرامی و مطابق شکل به صورت رفت و برگشت در فضای بین دندان‌ها حرکت دهید.
- ✿ با باز کردن تدریجی نخ از دور انگشت وسط، از قسمت‌های تمیز نخ استفاده کنید.

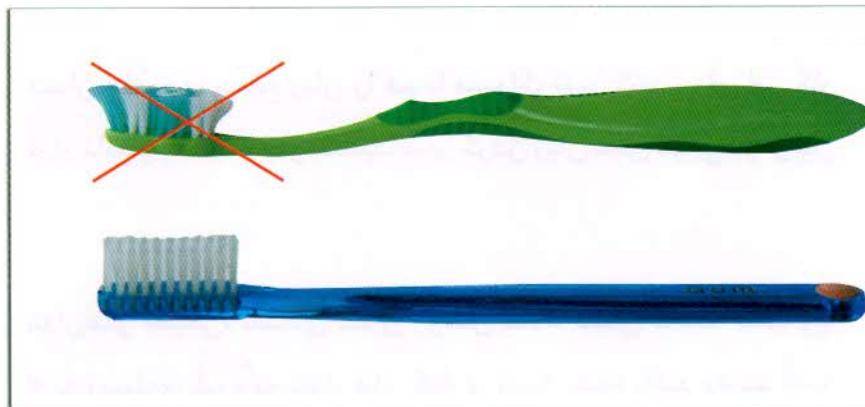
✿ شیار بین لثه و دندان، محل مناسبی برای گیر کردن مواد غذایی و تشکیل جرم دندانی است.

✿ تمیز کردن این ناحیه از دندان‌ها در پیشگیری از بیماری‌های لثه بسیار موثر است.

- حداقل روزی ۲ بار مسوак بزنید. بهتر است مسواك زدن بعد از خوردن غذا باشد.
- موهای مسواك نباید خیلی نرم یا خیلی سفت باشد. بهتر است از مسواك نوع متوسط استفاده کنید.
- بعد از مسواك زدن، مسواك را با آب بشویید تا بقایای خمیر دندان و مواد غذایی داخل آن نماند.

هیچ گاه مسواك خیس را در جعبه دربسته نگذارید چون رطوبت هوای داخل جعبه زیاد شده رشد میکروبها را تسريع می کند.

- هر چند وقت یکبار مسواك را عوض کنید. مسواكی که موهای آن خمیده یا نا منظم شده و یا رنگ آن تغییر کرده باشد، اصلاً مناسب نیست. معمولاً از یک مسواك بیشتر از ۳ یا ۴ ماه نمی توان استفاده کرد.
- از نمک خشک یا جوش شیرین برای مسواك کردن یا شستن دندان ها با انگشت استفاده نکنید. این مواد خشک باعث ساییدگی دندان می شوند.
- پس از مسواك زدن لثه های خود را با انگشت ماساژ دهید.
- اگر در موقع مسواك زدن، لثه هی شما خونریزی می کند، مسواك زدن را قطع نکنید و به دندانپزشک مراجعه کنید.

بر طرف شدن مشکلات دندان به برقراری ارتباط بهتر با اطرافیان کمک می کند.

● طریقه‌ی صحیح مسوک زدن:

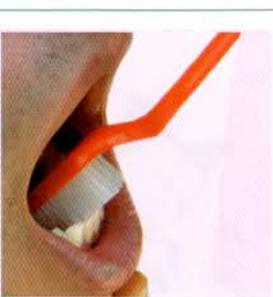
۱۰ ابتدا دهان را با آب بشویید. به اندازه یک نخود خمیر دندان روی مسوک قرار دهید. توجه کنید که دندان‌های بالا و پایین باید جداگانه مسوک شود. مسوک زدن را از قسمت عقب یک سمت دهان شروع کنید و به ترتیب کلیه سطوح خارجی، داخلی و جونده دندان‌ها را مسوک بزنید.

۱۱ برای سطح بیرونی و داخلی دندان، مسوک را به طور مایل در محل اتصال لثه و دندان قرار دهید و به صورت جاروب کردن از سمت لثه به طرف لبه‌ی دندان مسوک را حرکت دهید.

۱۲ برای سطح داخلی دندان‌های جلو، مسوک را به صورت عمودی روی لثه و سطح داخلی دندان‌ها قرار داده و به سمت لبه‌ی دندان‌ها حرکت دهید.

۱۳ بعد از مسوک زدن دندان‌ها، روی سطح زبان را هم با مسوک تمیز کنید. برای این کار مسوک را در عقب زبان قرار داده و به طرف جلو بکشید. تمیز کردن زبان نقش مهمی در از بین بردن بوی بد دهان دارد.

بسیاری از ما علاوه بر دندان‌های طبیعی، تعدادی دندان روکش شده، دندان کاشته شده و یا دندان مصنوعی ثابتی که به وسیله‌ی گیره به دندان‌های کناری وصل شده باشد داریم. تمیز کردن این دندان‌ها نیز مانند دندان‌های طبیعی است. اما نخ کشیدن و مسوک زدن این دندان‌ها باید با دقت و توجه بیشتری انجام شود؛ زیرا احتمال گیرکردن خردکهای غذا در بین این دندان‌ها بیشتر است.

مراقبت از دندان‌های مصنوعی:

دندان‌های مصنوعی نیز مانند دندان‌های طبیعی، نیازمند مسواک زدن و مراقبت هستند. اگر دندان مصنوعی تمیز نشود، ممکن است باعث ایجاد عفونت‌های مختلف، مانند «برفک دهان» شود.

برای شستن آن دسته از دندان‌های مصنوعی که می‌توان آنها را از دهان خارج کرد به نکات زیر توجه کنید:

- ✿ دندان‌های مصنوعی را حداقل یک بار در روز از دهان خارج کرده و با مسواک نرم بشویید.
- ✿ به خاطر داشته باشید که خمیر دندان برای شستن دندان‌های مصنوعی مناسب نیست. برای شستن دندان‌های مصنوعی از مایع ظرفشویی استفاده کنید. پس از آن دندان مصنوعی را به خوبی با آب بشویید.
- ✿ بعد از خارج کردن دندان مصنوعی از دهان، لثه‌ها و زبان خود را با یک مسواک نرم بشویید. سپس لثه‌ها را با انگشت ماساژ دهید.
- ✿ شب‌های دندان‌های مصنوعی را از دهان خارج کرده و در یک ظرف آب یا آب نمک تمیز قرار دهید. اگر دندان‌های مصنوعی در هوا خشک شوند یا در آب خیلی داغ قرار داده شوند، خراب خواهند شد.

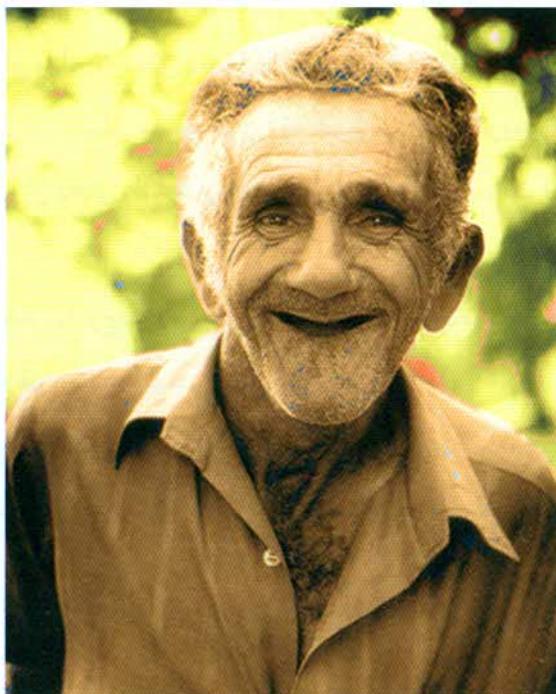
اگر فقط تعدادی از دندان‌هایتان از نوع دندان‌های مصنوعی است که از دهان خارج می‌شود بهتر است دو مسواک داشته باشید. یکی برای شستن دندان‌های طبیعی خودتان و یکی برای شستن دندان‌های مصنوعی.

✿ در موارد زیر حتماً به دندانپزشک مراجعه کنید:

- ✓ اگر دندان مصنوعی شل است.
- ✓ اگر دندان مصنوعی به لثه فشار می‌آورد.
- ✓ اگر در هر قسمت از دهان زخم به وجود آمده است.
- ✓ اگر قسمتی از دندان مصنوعی شکسته است.
- ✓ اگر نمی‌توانید با دندان مصنوعی غذا بخورید.
- ✓ اگر بعد از خارج کردن دندان مصنوعی از دهان احساس می‌کنید لثه‌ی شما برجسته است.

بی دندانی:

- ✓ اگر اصلاً دندان ندارید، باز هم برای جلوگیری از عفونت لثه بهداشت دهان را رعایت کنید.
- ✓ با یک مسواک نرم و کمی خمیر دندان لثه‌ها و سطح روی زبان را بشویید. پس از آن لثه‌هارا با انگشت ماساژ دهید.
- ✓ هر چه سریعتر برای گذاشتن دندان مصنوعی اقدام کنید.

هر زخمی در دهان را جدی بگیرید و به دندانپزشک مراجعه نمایید.

بیماری‌های دهان و دندان قابل پیشگیری هستند.

خشکی دهان:

خشکی دهان یکی از مشکلاتی است که موجب می‌شود جویدن و قورت دادن غذا سخت شود و مزه‌ی غذاها کمتر احساس شود.

علت فشکی دهان چیست؟

- ✿ با افزایش سن به طور طبیعی ترشح آب دهان کم می‌شود.
- ✿ مصرف داروهای مدر (زیاد کننده ادرار) و داروهای آرام بخش نیز دهان را خشک می‌کند.
- ✿ گرفتگی بینی و نفس کشیدن با دهان به خصوص هنگام خواب موجب خشکی دهان می‌شود.
- ✿ کشیدن سیگار نیز یکی از علتهای خشکی دهان است.

برای برطرف شدن فشکی دهان چه کنیم؟

- ✿ نصف قاشق چای‌خوری نمک را در یک لیوان آب حل کنید و چندین بار در طول روز دهان خود را با این محلول آب نمک رقیق بشویید.
- ✿ حداقل ۶ تا ۸ لیوان مایعات ترجیحاً آب ساده در طول روز بنوشید.
- ✿ در طول روز با نوشیدن کم کم و جرעה جرعه‌ی آب، دهان خود را مرطوب نگهدارید.
- ✿ قبل از خوردن غذا، دهان خود را با آب بشویید و یا کمی آب بنوشید. خیس شدن دهان به راحت‌تر جویدن غذا و قورت دادن لقمه کمک می‌کند.
- ✿ از مصرف خودسرانه‌ی دارو خودداری نمایید.
- ✿ از کشیدن سیگار یا سایر دخانیات مثل قلیان و چیق خودداری کنید.
- ✿ میوه‌ها و سبزی‌های تازه را بیشتر مصرف کنید.
- ✿ به پزشک مراجعه کنید.

بخش ۲: یبوست و بی اختیاری ادرار

آیا می دانید:

آیا می توانید:

- ✓ از بروز «یبوست» پیشگیری کنید؟
- ✓ «تمرينات عضلات کف لگن» را برای کم کردن بی اختیاری ادرار انجام دهید؟

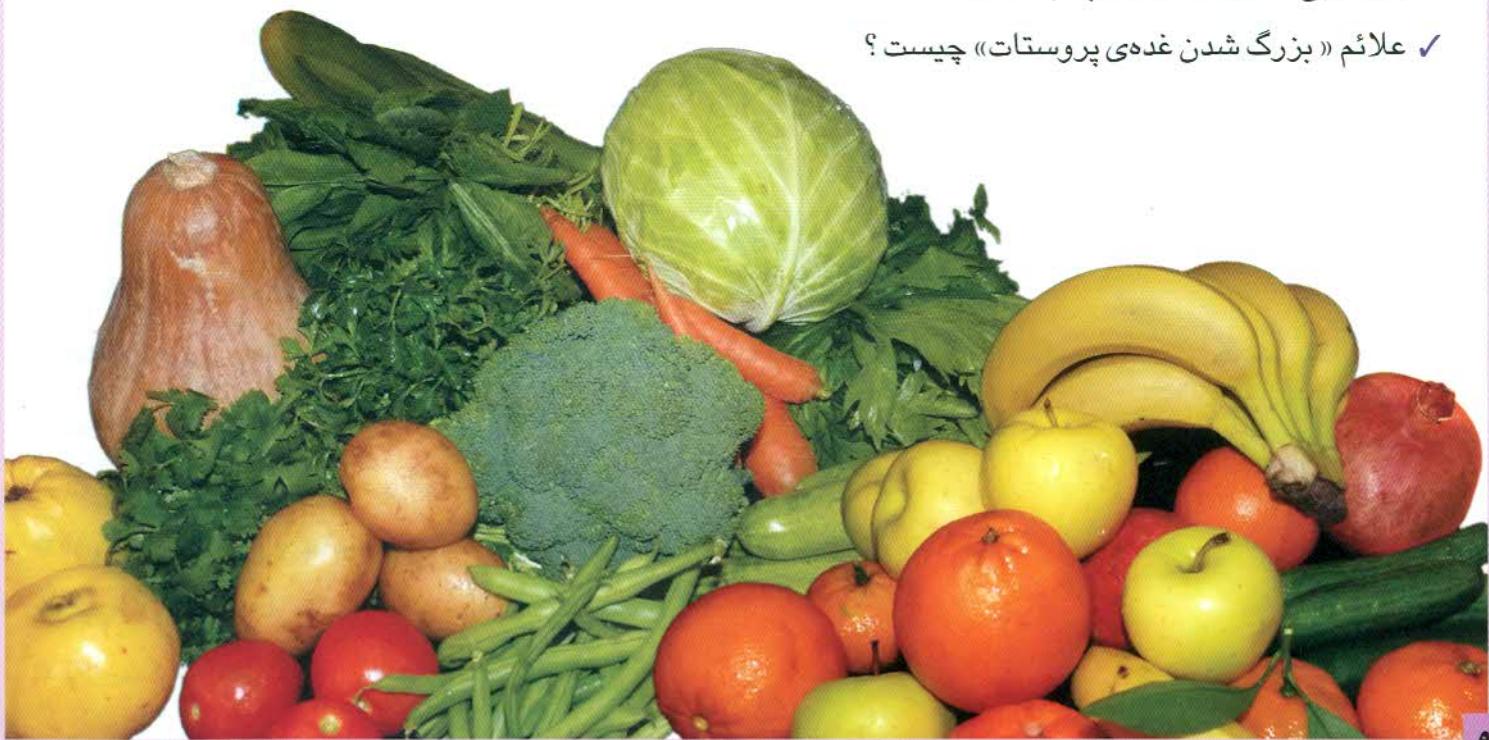
✓ چرا چار «یبوست» می شویم؟

✓ خوردن غذاهای حاوی فیبر چه اهمیتی دارد؟

✓ ورزش منظم چه تاثیری روی کار روده ها دارد؟

✓ برای «بی اختیاری ادرار» چه باید کرد؟

✓ علائم «بزرگ شدن غده پروستات» چیست؟

«بیوست» مشکل شایعی است که در همه‌ی سنین دیده می‌شود. هرچند این مشکل در سالمندی بیشتر است، ولی باید بدانید که افزایش سن دلیل بیوست نیست؛ بلکه عوامل مختلفی در ایجاد آن دخالت دارند. مثلاً گاهی بیماری خاصی موجب بیوست می‌شود و لازم است که برای بررسی علت و درمان بیماری، به پزشک مراجعه کنید. گاهی نیز مصرف داروها موجب بیوست می‌شود که در این مورد نیز، باید از پزشک خود سوال کنید. اما در اغلب موارد، شیوه‌ی زندگی ما باعث بیوست می‌شود. پس می‌توان با توجه به موارد زیر این شیوه را اصلاح و بروز بیوست را کاهش داد:

(۱) عادات غذایی:

کم خوردن مواد غذایی حاوی «فیبر» موجب بیوست می‌شود. در فصل اول این کتاب گفتیم که میوه‌ها و سبزی‌ها، غلات سبوس دار و حبوبات دارای «فیبر» هستند. وقتی که مشکلات دندانی داریم، جویدن غذا سخت است بنابراین میوه و سبزی کمتری خورده و دچار بیوست می‌شویم. در چنین مواردی از سبزی‌های خرد شده یا میوه‌های پخته و یا رنده شده می‌توانیم استفاده کنیم. بنابراین مواد غذایی حاوی فیبر را بیشتر بخورید. این ارزانترین و راحت‌ترین راه درمان بیوست است. گلابی رسیده، آلو، توت، انگور، گوجه فرنگی، کاهو و سایر انواع میوه‌ها و سبزی‌های دارای فیبر هستند. هم‌چنین نان جویانان کامل گندم که دارای سبوس باشند حاوی فیبر هستند و بیوست را کم می‌کنند.

افراد سالمند کمتر احساس تشنگی می‌کنند. اگر فقط زمانی که تشنه هستید آب و سایر مایعات را بنوشید، مطمئن باشید که مایعات کافی به بدن شما نمی‌رسد. مصرف کم مایعات نیز موجب یبوست می‌شود. سعی کنید در طول روز حداقل ۶ تا ۸ لیوان مایعات که بهتر است آب ساده باشد بنوشید. اگر صبح‌ها بعداز بیدار شدن از خواب یک لیوان آب بنوشید، چند دقیقه بعد روده‌ها به کار می‌افتد.

چند ساعت قبل از خواب، یک لیوان شیرگرم کم چربی بنوشید. این کار ضمن تامین مایعات بدن به کار کردن روده‌هم کمک می‌کند. همچنین موجب می‌شود شب راحت‌تر بخوابید.

۲) فعالیت بدنی:

افرادی که در طول روز تحرک کمی دارند و زیاد می‌نشینند، معمولاً ۴ چار یبوست می‌شوند. بنابراین به طور منظم ورزش کنید. نیم ساعت پیاده روی روزانه و یا انجام سایر تمرینات ورزشی به برطرف شدن یبوست کمک می‌کند.

پیاده روی یبوست را کم می‌کند.

۳) زمان اجابت مزاج:

کسانی که به دلایل مختلف اجابت مزاج را به تاخیر می‌اندازند پس از مدتی دچار بیوست شدید خواهند شد. مثلاً زمانی که برای کاری عجله دارند و یا بیرون از منزل هستند و تمایل به استفاده از توالت عمومی ندارند اجابت مزاج دچار تاخیر می‌شود. زمانی که نیاز به اجابت مزاج پیدا می‌کنند، بلا فاصله به توالت بروید. هم‌چنین وقتی اجابت مزاج هر روز در یک ساعت معین انجام شود روده‌ها

عادت می‌کنند که در همان زمان معین کار کنند. این زمان بهتر است پس از خوردن غذا و ترجیحاً پس از خوردن صبحانه باشد. زمانی را انتخاب کنید که کاری نداشته باشید و بتوانید بدون عجله در توالت بمانید. اگر از توالت فرنگی استفاده می‌کنید، یک زیر پایی به بلندی حدود ۱۵ سانتی متر از زیر هریک از پاهای بگذارید. این کار باعث می‌شود که حالت چمباتمه ایجاد شود و به دفع مدفعه کمک می‌کند.

۴) مصرف داروهای مسهل:

اگر داروهای مسهل به طور مداوم مصرف شوند پس از مدتی روده کار طبیعی خود را انجام نداده و بیوست به وجود می‌آید. بنابراین از مصرف خودسرانه‌ی داروهای مسهل خودداری و تنها با تجویز پزشک آنها را مصرف کنید.

در موارد زیر باید به پزشک مراجعه کنید:

- ✓ اگر به تازگی دچار بیوست شده‌اید.
- ✓ اگر اخیراً عادت اجابت مزاج شما تغییر کرده است. مثلاً تعداد دفعات اجابت مزاج کمتر یا بیشتر شده است و یا مدفعه سفت‌تر یا شل‌تر شده است.
- ✓ اگر هنگام اجابت مزاج درد دارید.
- ✓ اگر در مدفعه شما خون دیده می‌شود.
- ✓ اگر مدفعه شما سیاه رنگ شده است.

دفح ادرار:

مواد زايد و سومون بدن از طریق کلیه ها وارد ادرار می شود. ادرار در مثانه جمع می شود و با پرشدن مثانه احساس دفع ادرار ایجاد می گردد. با افزایش سن، دفع ادرار دچار تغییراتی می شود. برای مثال:

- تحمل نگهداشتن ادرار کمتر می شود.
- کار کردن کلیه ها در طول شب هم ادامه می یابد.
- عضلات شکم ولگن ضعیف می شوند.
- مثانه کاملاً خالی نمی شود.
- این تغییرات موجب می شود که:
- نگهداشتن ادرار مشکل تر شود.
- در طول شب چندین بار برای ادرار کردن بیدار شویم.
- دفعات ادرار کردن بیشتر شود.
- احتمال عفونت ادراری و تشکیل سنگ افزایش یابد.

این تغییرات طبیعی احتمال بروز برخی بیماری ها را بیشتر می کند. یکی از این بیماری ها «بی اختیاری ادرار» است.

عفونت ادراری به راحتی با آزمایش ادرار تشخیص داده می شود.

彬 اختیاری ادرار:

- ✓ آیا به هنگام عطسه، سرفه، خنده، یا حرکت کردن متوجه می‌شوید که چند قطره ادرار بی اختیار می‌ریزد؟
- ✓ آیا زمانی که احساس دفع ادرار دارید، تارسیدن به دستشویی، نمی‌توانید خود را نگهدارید؟
- ✓ آیا ادرارتان قطره قطره می‌ریزد؟

همه‌ی موارد فوق می‌توانند علائمی از بی اختیاری ادرار باشند. بی اختیاری ادرار می‌تواند به دلیل عفونت‌های ادراری، عفونت‌های زنانگی، بزرگی غده‌ی پروستات، تجمع مدفع، استفاده از برخی داروها و یا حتی شل و ضعیف شدن عضلات کف لگن و شکم ایجاد شود.

شما با این مشکلات چه می‌کنید؟

- ✓ آیا سعی می‌کنید کمتر از خانه خارج شوید؟
- ✓ آیا در مهمنانی‌ها شرکت نمی‌کنید؟
- ✓ آیا خوردن آب و مایعات دیگر را کم می‌کنید؟

در صورت ابتلاء به بی اختیاری ادرار ابتدا به پزشک مراجعه کنید تا علت ایجاد کننده‌ی آن درمان شود و مجبور نشوید که به خاطر آن فعالیت‌های اجتماعی، رفت و آمدها و مصاحبت با دوستان را کم کنید. همچنین نوشیدن آب را کم نکنید. زیرا آب کافی برای دفع سموم بدن و جلوگیری از عفونت ادراری و پیشگیری از تشکیل سنگ‌های ادراری لازم است.

در این جا مانواع بی اختیاری ادرار و توصیه‌هایی برای هر کدام از آنها را می‌گوییم.

نوشیدن آب کافی برای جلوگیری از عفونت ادراری لازم است.

انواع بی اختیاری ادرار:

بی اختیاری ادرار یکی از سه حالت زیر را دارد:

❖ حالت اول بی اختیاری ادرار:

در این حالت هنگام عطسه، سرفه، خنده و برخاستن از زمین، بی اختیار چند قطره ادرار خارج می شود. این حالت در زن ها خیلی بیشتر است که ممکن است به علت عفونت ادراری، تغییرات مجرای ادرار با افزایش سن و یا زایمان های متعدد باشد.

توصیه هایی برای حالت اول بی اختیاری ادرار:

- ✓ این مشکل قابل حل است پس برای برطرف شدن آن حتماً به پزشک مراجعه کنید.
- ✓ هر ۲ ساعت برای ادرار کردن به توالت بروید.
- ✓ در طول روز ۶ تا ۸ لیوان مایعات بنوشید.
- ✓ بعد از ساعت ۸ شب از نوشیدن مایعات خودداری کنید.
- ✓ لباس های آزاد و راحت بپوشید.
- ✓ عضلات کف لگن را تقویت کنید.
- ✓ مثانه را تقویت کنید.

با ابتلاء به بی اختیاری ادرار نباید مصرف آب را کم کنید.

❖ حالت دوم بی اختیاری ادرار:

در این حالت احساس ناگهانی و شدید برای ادرار کردن ایجاد می‌شود. اما قبل از رسیدن به دستشروعی ادرار می‌ریزد.

توصیه‌هایی برای حالت دوم بی اختیاری ادرار:

- ❖ این مشکل قابل حل است پس برای برطرف شدن آن حتماً به پزشک مراجعه کنید.
- ❖ هر ۲ ساعت برای ادرار کردن به توالت بروید.
- ❖ در طول روز ۶ تا ۸ لیوان مایعات بنوشید.
- ❖ بعد از ساعت ۸ شب از نوشیدن مایعات خودداری کنید.
- ❖ لباس‌های آزاد و راحت بپوشید.
- ❖ برای داشتن آرامش تمرین کنید. در فصل چهارم این مجموعه توصیه‌هایی برای آرامش بیشتر ارایه می‌شود.
- ❖ از ورزش‌های سخت اجتناب کنید.
- ❖ قهوه، نوشابه‌های گازدار، غذاهای پر ادویه میل نکنید.
- ❖ مثانه را تقویت کنید.
- ❖ عضلات کف لگن را تقویت کنید.

در صورت دیدن خون در ادرار به پزشک مراجعه کنید.

چگونه مثانه را تقویت کنیم؟

برای این کار سعی کنید کم کم مدت زمان بیشتری ادرار تان را نگه دارید.
برای شروع هر ۲ ساعت یک بار ادرار کنید.

به تدریج سعی کنید این مدت زمان ۲ ساعت را بیشتر کنید. اینکه چقدر این فاصله زمانی را بیشتر می کنید به خودتان بستگی دارد؛ ولی باید در حدی باشد که ادرار نریزد. کم کم این فاصله را به ۴ تا ۳ ساعت برسانید.

این تمرین را لازم نیست که شب ها انجام دهید. با انجام این تمرین توانایی مثانه برای نگه داشتن ادرار بیشتر می شود.

چگونه عضلات کف لگن را تقویت کنیم؟

تمرین اول: هر بار که برای ادرار کردن به توالت می روید، چندین بار به طور ارادی، دفع ادرار را شروع و قطع کنید.
تمرین دوم: ناحیه‌ی مقدور را سفت کنید؛ مانند حالتی که می خواهید مانع دفع مدفوع شوید و این حالت را برای مدت ۵ ثانیه حفظ نموده و بعد رها کنید. در طول انقباض نفس خود را حبس نکنید. این کار را چندین بار در طول روز انجام دهید. تکرار تمرین باید در حدی باشد که خسته نشوید. این تمرین را در حالت ایستاده، نشسته و یا خوابیده می توانید انجام دهید.

❖ حالت سوم بی اختیاری ادرار:

در این حالت مثانه خیلی پر شده است و ادرار به صورت قطره قطره به طور غیر ارادی می ریزد. زمانی که فرد به دستشویی می رود ادرار به طور کامل خالی نمی شود. این حالت بیشتر در مرد ها دیده می شود که دلیل آن تنگ شدن مجرای ادرار به خاطر بزرگ شدن غده‌ی پروستات است.

توصیه هایی برای حالت سوم بی اختیاری ادرار:

این مشکل قابل حل است پس برای برطرف شدن آن حتماً به پزشک مراجعه کنید.
در طول روز ۶ تا ۸ لیوان مایعات بنوشید اما بعد از ساعت ۸ شب از نوشیدن مایعات خودداری کنید.

در زمان ادرار کردن عضلات شکم را سفت کنید. سپس به آرامی با دست زیر شکم را به سمت پایین فشار دهید. این فشار به مثانه منتقل شده و به تخلیه ادرار کمک می کند.

بزرگی غده‌ی پروستات:

غده‌ی پروستات در مسیر مجرای ادرار همه‌ی مردان قرار دارد. با افزایش سن این غده بزرگ می شود و در برخی از مردان مشکلاتی را در ادرار کردن ایجاد می کند. توجه به علائم و درمان به موقع بزرگی غده‌ی پروستات از ایجاد مشکلات بیشتر و شدیدتر جلوگیری خواهد کرد.

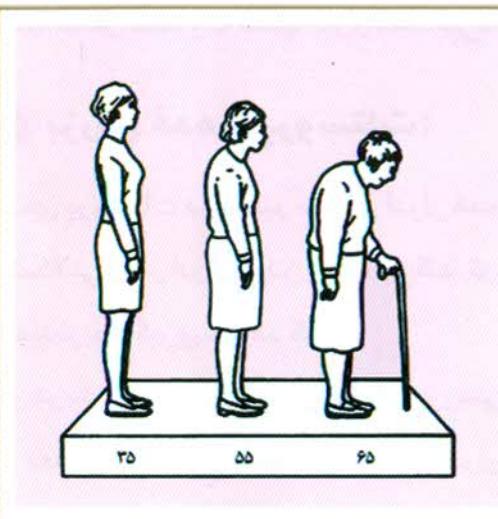
اگر هریک از علائم زیر را دارید برای بررسی وضعیت غده‌ی پروستات به پزشک مراجعه کنید:

- ✓ بعد از اتمام ادرار، احساس می کنید ادرار تان کاملاً خالی نشده است.
- ✓ با فاصله‌ی زمانی کمتر از ۲ ساعت دوباره مجبور هستید برای ادرار کردن به دستشویی بروید.
- ✓ هنگام ادرار کردن چند بار ادرار قطع و دوباره شروع می شود.
- ✓ نگه داشتن ادرار سخت شده است.
- ✓ فشار جریان ادرار نسبت به قبل کم شده است.
- ✓ وقتی برای ادرار کردن به دستشویی می روید برای شروع ادرار مجبوری دزور بزنید.
- ✓ بعد از رفتن به رختخواب چندین بار مجبوری دید برای ادرار کردن بلند شوید.
- ✓ سوزش ادرار دارید.
- ✓ ادرار قطره قطره می آید.

سرطان پروستات اگر زود تشخیص داده شود، درمان می شود.

سرطان پروستات ممکن است علائمی شبیه بزرگی پروستات داشته باشد.

بخش ۳: یائسگی

آیا می‌دانید:

- ✓ یائسگی چیست؟
- ✓ کدامیک از تغییرات یائسگی تا دوره‌ی سالم‌نده ادامه می‌یابد؟
- ✓ با افزایش سن هورمون مردانه چه تغییری می‌کند؟

آیا می‌توانید:

- ✓ با انجام یکسری اقدامات مشکلات ایجاد شده پس از یائسگی را کم کنید؟
- ✓ احتمال پیشرفت پوکی استخوان را کم کنید؟
- ✓ خطر بیماری‌های قلبی عروقی را کمتر کنید؟

یائسگی چیست؟

یائسگی یکی از مراحل طبیعی زندگی زنان است که معمولاً در حدود سن ۴۸ تا ۵۵ سالگی شروع می‌شود. ابتدا عادت ماهیانه نامرتب شده و سپس به طور کامل قطع می‌شود. برای اطلاعات بیشتر در مورد یائسگی به کتاب "آینده‌ای شیرین‌تر از گذشته، با کلیدهای سلامت در دوران یائسگی" که با فیلم آموزشی همراه است (از همین انتشارات) مراجعه کنید.

با شیوه‌ی زندگی سالم می‌توان از بروز پوکی استخوان جلوگیری کرد.

یائسگی با یک سری تغییرات همراه است. برخی علائم که با یائسگی به وجود می‌آیند مانند گرگرفتگی، تپش قلب و تعریق در ابتدای یائسگی شدیدتر است ولی با گذشت زمان بهتر می‌شود.

احتمالاً شما نیز این علائم را پشت سرگذاشته اید. اما آنچه مهم است تغییراتی است که بعد از یائسگی به وجود آمده و با گذشت زمان تا دوره‌ی سالمندی ادامه پیدا می‌کند، مانند پوکی استخوان، بیماری‌های قلبی و عروقی، بی اختیاری ادرار، کم شدن ترشحات زنانه و تغییرات پستان. در اینجا درباره‌ی هریک از این تغییرات توضیح بیشتری می‌دهیم:

۱- پوکی استخوان:

با افزایش سن احتمال بروز پوکی استخوان بیشتر می‌شود. علاوه بر این، یکی دیگر از علل پوکی استخوان «یائسگی» است. بنابراین زنان سالمند بیشتر از مردان سالمند به پوکی استخوان مبتلا می‌شوند.

پس برای جلوگیری از پیشرفت پوکی استخوان توصیه‌های زیر را انجام دهید:

✓ به طور منظم تمرینات بدنی انجام دهید. پیاده روی تمرین بدنی مناسبی است. تمرینات بدنی یکی از عوامل مهم برای قرار گرفتن کلسیم در داخل استخوان و محکم شدن استخوانها است. اما در نظر داشته باشید که قبل از آغاز هرگونه تمرین بدنی برای آگاهی از وضعیت استخوان‌های خود با پزشک مشورت کنید.

✓ همه روزه مواد غذایی حاوی کلسیم، به خصوص لبندیات پاستوریزه‌ی کم چربی مصرف کنید. درگروه لبندیات شیر، ماست، پنیر و کشک از منابع خوب کلسیم هستند.

✓ شیر منبع خوبی برای کلسیم است. اما به یاد داشته باشید که اضافه کردن چای، پودر نسکافه، پودر کاکائو و قهوه به شیر، از جذب شدن کلسیم آن جلوگیری می‌کند.

✓ شربت‌های کاهش دهنده اسید معده نمی‌گذارند کلسیم غذا جذب شود. بنابراین از مصرف خودسرانه و غیر ضروری آنها خودداری کنید و فقط با تجویز پزشک مصرف نمایید.

- ✓ نوشابه‌های گازدار جلوی جذب کلسیم غذا را می‌گیرند. پس تا حد امکان نوشابه‌های گازدار را کمتر مصرف کنید.
- ✓ استعمال دخانیات و مصرف الکل برای همه، در هر سنی و هر شرایطی ضرر دارد. از جمله عوارض استفاده از آنها، تشدید پوکی استخوان است. بنابراین از مصرف آنها جداً خودداری کنید.
- ✓ ویتامین D با افزایش جذب کلسیم در روده‌ها از پوکی استخوان جلوگیری می‌کند. برای تامین آن هر روز در مقابل نور مستقیم خورشید قرار بگیرید. تابش نور خورشید از پشت شیشه تاثیر ندارد.
- ✓ برای پیشگیری از حوادث بخصوص جلوگیری از زمین خوردن، در محیط خانه و در خارج از منزل نکات ایمنی را رعایت کنید. این نکات را در فصل دوم گفته ایم.

۲ - بیماری‌های قلبی عروقی:

پس از یائسگی خطر بیماری‌های قلبی عروقی مانند سکته قلبی، سکته مغزی و لخته شدن خون در رگ‌ها بیشتر می‌شود. برای کم کردن این خطر توصیه می‌شود که:

- ✓ از استعمال دخانیات مانند سیگار، قلیان و چیق خودداری کنید.
- ✓ به طور منظم ورزش کنید.
- ✓ مصرف چربی و نمک را کاهش دهید.
- ✓ میوه و سبزی بیشتری مصرف نمایید.
- ✓ برای معاینه به پزشک مراجعه کنید.

زنان سیگاری زودتر یائسه می‌شوند و پوکی استخوان در آنها تسریع می‌یابد.

۳- مشکلات ادراری:

عفونت ادراری: در دوره‌ی یائسگی احتمال عفونت ادراری بیشتر می‌شود. عفونت ادراری معمولاً با سوزش هنگام ادرار کردن همراه است. اما گاهی بدون علامت می‌باشد. عفونت ادراری به راحتی با انجام آزمایش ساده ادرار قابل تشخیص است. مصرف داروهای تجویز شده توسط پزشک، نوشیدن آب و ادرار کردن زود به زود باعث بهبود آن می‌شود.

ب) اختیاری ادرار: پس از یائسگی و با افزایش سن تغییراتی در مجاری ادراری به وجود می‌آید که موجب بروز بی اختیاری ادرار می‌گردد. علت دیگر بی اختیاری ادرار ضعیف بودن و شل شدن عضلات کف لگن است. عضلات کف لگن، رحم و مثانه رانگه می‌دارند؛ بنابراین شل شدن آنها موجب افتادگی رحم و مثانه می‌شود و به دنبال آن بی اختیاری ادرار ایجاد می‌شود. همانگونه که در فصل قبل گفتیم در صورت داشتن این مشکل به پزشک مراجعه کنید. انجام توصیه‌های گفته شده به خصوص تمرین‌های تقویت عضلات کف لگن نیز برای کاهش این مشکل مفید هستند.

۴- کم شدن ترشحات زنانه:

در دوره‌ی یائسگی به طور طبیعی ترشحات زنانه کم می‌شود (مهبل خشک می‌شود). به همین دلیل خارش و سوزش ایجاد شده و نزدیکی دردناک می‌شود. این موضوع را جدی بگیرید؛ زیرا می‌تواند بر روابط زناشویی تاثیر بگذارد. با مراجعه به پزشک، این مشکل به راحتی برطرف می‌شود. پزشک داروهایی می‌دهد که با استفاده آنها مهبل مرطوب شده و خارش، سوزش و درد از بین می‌رود. ادامه‌ی روابط زناشویی نیز به رفع این مشکل کمک می‌کند. زنانی که همسر ندارند نیز باید برای درمان خارش و سوزش به پزشک مراجعه کنند.

تمایلات جنسی با کهولت از بین نمی‌روند.

۵-تغییرات پستان‌ها:

بعد از یائسگی و با افزایش سن، به طور طبیعی پستان‌ها کوچک و شل می‌شوند. از آنجا که با افزایش سن خطر سرطان پستان زیاد می‌شود، لازم است برای اطمینان از سلامت پستان‌ها توسط پزشک معاینه شوید. در صورت وجود توده در پستان یا زیر بغل، فرو رفتگی نوک پستان، تورفتگی سایر قسمت‌های پستان، خروج خون یا هر نوع ترشح از نوک پستان، رخم پستان، تغییر شکل، اندازه یا رنگ پستان و درد پستان‌ها باید هرچه سریعتر به پزشک مراجعه کنید.

توجه:

- ✓ در صورت هر نوع لکه بینی یا خونریزی زنانگی به پزشک مراجعه کنید.
- ✓ اگر متوجه هر نوع توده یا برجستگی در ناحیه‌ی تناسلی شدید هرچه زودتر به پزشک مراجعه کنید.
- ✓ سرطان گردن رحم یک بیماری خطرناک است. اما اگر زود تشخیص داده شود می‌توان جلوی پیشرفت آن را گرفت. این بیماری با یک آزمایش ساده به نام پاپ اسمیر، قابل تشخیص است. بنابراین برای انجام این آزمایش به ماما یا پزشک مراجعه کنید.

کاهش هورمون مردانه با افزایش سن:

به طور طبیعی در مردان با افزایش سن هورمون مردانه به تدریج کم می‌شود. به دنبال آن در بعضی از مردان کاهش میل و قدرت جنسی، خستگی، بی قراری، کم شدن قدرت عضلات و پوکی استخوان نیز ممکن است دیده شود. این علائم به کندی ایجاد می‌شوند و در همه‌ی مردان نیز به یک شدت نیستند. کاهش میل و قدرت جنسی می‌تواند در رابطه‌ی زناشویی تاثیر بگذارد. اگر این کاهش ناگهانی بود و یا موجب نارضایتی شما و یا همسرتان شد، برای بررسی بیشتر به پزشک مراجعه کنید. پزشکان متخصص مجاری ادراری و روانپزشکان می‌توانند در این زمینه به شما کمک کنند. در فصل چهارم این مجموعه در مورد رابطه‌ی زناشویی بیشتر می‌گوییم.

اگرچه پوکی استخوان در مردان به شدت پوکی استخوان در زنان نیست ولی لازم است که مردان نیز توصیه‌های گفته شده برای پوکی استخوان را به کار ببرند. همچنین رعایت نکات گفته شده در مورد تغذیه و ورزش منظم نیز می‌تواند مفید باشد.

استرس:

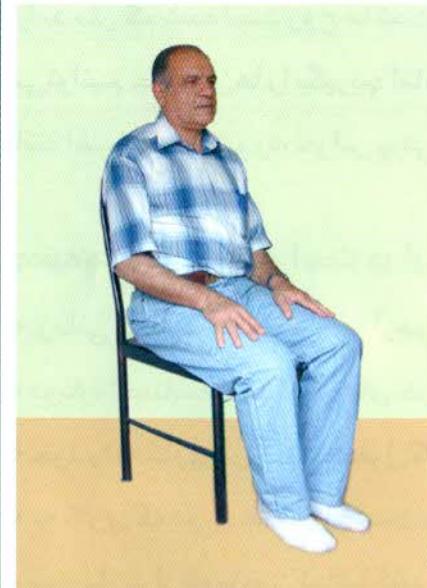
در طول زندگی همواره در کنار خوشی و شادی، سختی و ناراحتی وجود دارد. زمانی که بیمار می‌شویم و جایی از بدنمان درد می‌کند، به جسم ما فشار وارد می‌شود و زمانی که دلمان برای عزیزی تنگ شده است، از دست کسی ناراحت هستیم یا درآمد مان کم شده است روح ما تحت فشار است. بسیاری از اوقات این مسائل ناراحت کننده، خارج از اختیار ما هستند و نمی‌توانیم جلوی آن‌ها را بگیریم؛ اما می‌توانیم توانایی خود را در برخورد با این مسائل افزایش دهیم و از عواقب بعدی آن، مانند اضطراب، دلشوره، حواس پرتی، عصبانیت، بی خوابی، بی اشتهایی، زود رنجی و... جلوگیری کنیم.

توصیه‌های زیر ممکن است در این کار به شما کمک کند:

- ❖ زمانی که به کمک نیاز دارید، از درخواست آن کوتاهی نکنید.
- ❖ درباره احساسات و نگرانی‌های خود، با دوستان یا خانواده‌تان صحبت کنید.
- ❖ خود را به کاری در خانه مشغول کنید. به عنوان مثال وسایل خود را مرتب کنید، آشپزی کنید، چیزی بدوزید و....
- ❖ به کاری که مورد علاقه تان است بپردازید. به عنوان مثال به موسیقی مورد علاقه‌ی خود گوش دهید یا برنامه‌ای را که دوست دارید از تلویزیون تماشا کنید.

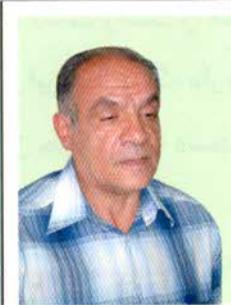
- ❖ با یک نفر دوست یا اقوام نزدیک صحبت کنید. اگر می‌توانید به دیدن او بروید و یا تلفنی با او صحبت کنید.
- ❖ ارتباط خود را با همسالانタン حفظ نمایید و در کارهای گروهی شرکت کنید.
- ❖ از خانه خارج شوید. برای مدت کوتاهی به دیدن مغازه‌ها بروید یا در پارک قدم بزنید.
- ❖ به مراکزی که مخصوص سالمندان است مانند فرهنگسرای سالمند، مرکز روزانه سالمندی، باشگاه‌های جهانیدگان، کلوب‌های ورزشی سالمندان و ... مراجعه کنید.
- ❖ در صورت امکان با دوستان خود به مسافرت‌های تفریحی و زیارتی کوتاه مدت بروید.
- ❖ در کارهای داوطلبانه بمنظور کمک به دیگران شرکت کنید تا احساس خوب مفید بودن را از دست ندهید.
- ❖ از سالمندان با تجربه و موفق کمک بگیرید.
- ❖ خود را با خواندن کتاب و مجله سرگرم کنید.
- ❖ سعی کنید روحیه خود را شاد نگهداری، بخندید و به آینده خوشبین و امیدوار باشید.
- ❖ توجه داشته باشید که سیگار و مواد مخدر بسیار مضرند و کمکی در کاهش استرس نمی‌کنند.

- ❖ به طور منظم ورزش کنید. در فصل اول این مجموعه، فواید ورزش و انواع تمرینات ورزشی را گفتیم. ورزش منظم، علاوه بر اثرات خوبی که بر سلامت جسم دارد، سلامت ذهن را نیز افزایش می‌دهد و در کاهش فشارهای زندگی موثر است.
- ❖ تمرین آرام‌سازی را انجام دهید.

در اینجا شکل ساده‌ای از این تمرین بیان می‌شود:

- ✓ در این تمرین، عضلات به ترتیب از سر به طرف پا یا بر عکس سفت می‌شود.
- ✓ ۱۰ تا ۱۵ ثانیه در این حالت نگه داشته می‌شود و بعد به آرامی شل می‌شود.
- ✓ این سفت شدن و شل شدن عضلات تاثیر خوبی بر آرامش ذهن می‌گذارد.

✓ ابتدا به یک مکان خلوت بروید. روی صندلی بنشینید.

✓ پشت خود را صاف نگه دارید.

✓ کف پاها را روی زمین بگذارید و دست ها را روی ران قرار دهید.

⦿ ابرو ها را تا جایی که می توانید به طرف بالا بکشید و در این حالت نگه دارید. سپس به آهستگی رها کنید.

⦿ چشم هایتان را محکم بیندید و پلک ها را روی هم فشار دهید.

در این حالت نگه دارید. سپس به آهستگی چشم ها را باز کنید.

⦿ زبان خود را به سقف دهان فشار دهید.

فشار را نگه دارید. سپس به آهستگی رها کنید.

⦿ دندان های خود را روی هم فشار دهید. فشار را نگه دارید.

سپس به آهستگی رها کنید.

در صورتی که دندان مصنوعی دارید این حرکت را انجام ندهید.

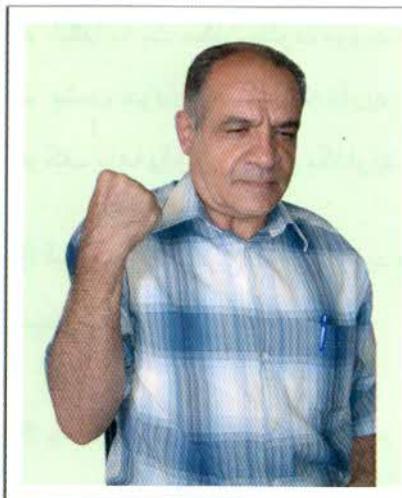
⦿ لب هایتان را به هم فشار دهید و چروک کنید.

فشار را نگه دارید. سپس به آهستگی رها کنید.

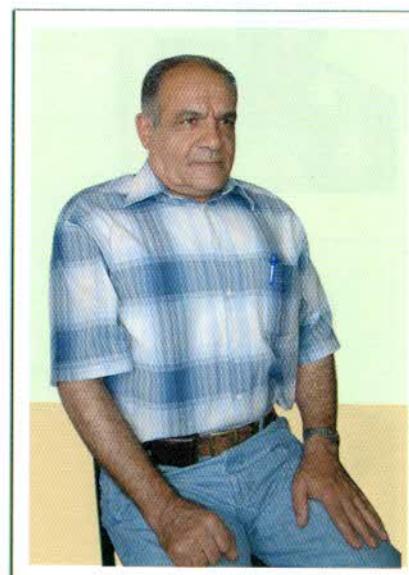
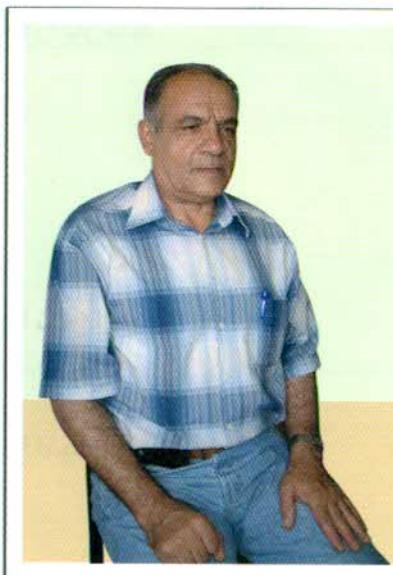
⦿ شانه های خود را بالا بکشید و سفت نگه دارید. سپس به آهستگی رها کنید.

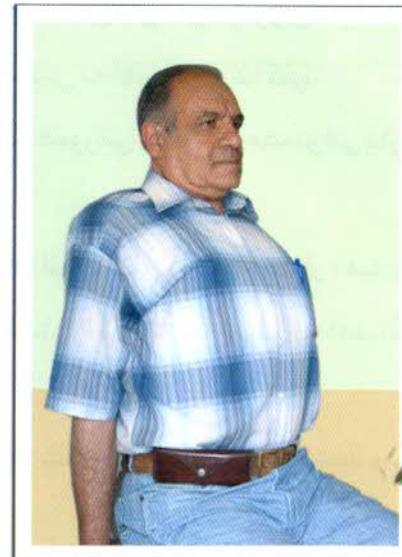
➊ دست راست را مشت کنید و ساعد را روی بازو خم کنید و محکم فشار دهید.
در این حالت نگه دارید. سپس به آهستگی رها کنید.
این حرکت را با دست چپ نیز انجام دهید.

➋ یک نفس عمیق بکشید. ریه تان را از هوا پر کنید.
نفس خود را حبس کنید و به شکم خود فشار وارد کنید. مثل اینکه می خواهید شکم خود را باد کنید. سپس به آهستگی نفس را بیرون دهید و ریه را کاملاً خالی کنید.

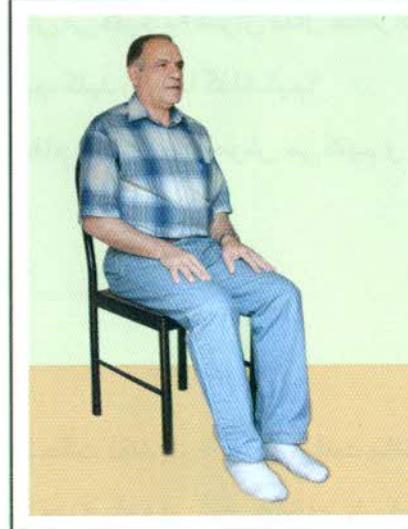
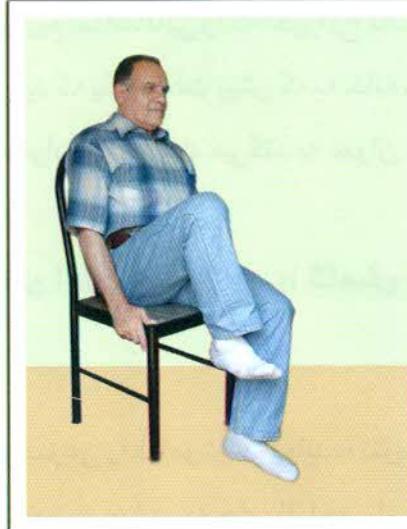
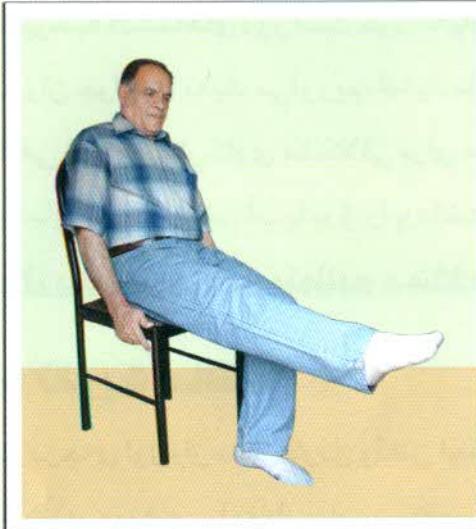
➌ کتف هارا تا جایی که می توانید به عقب ببرید.
فشار دهید و در این حالت سفت نگه دارید.
سپس به آرامی رها کنید.

تمرينات بدنی به کاهش اضطراب کمک می کند.

● پای راست را صاف نگه دارید. پنجه‌ی پارا به طرف بیرون بکشید. در این حالت نگه دارید. بعد پنجه‌ی پارا به طرف خودتان خم کنید. پارا سفت در این حالت نگه دارید. سپس به آهستگی پارا زمین بگذارید. این حرکت را با پای چپ تکرار کنید.

● زانوی راست را خم کنید و ران را تا جایی که می‌توانید بالا بیاورید و سفت نگه دارید. سپس به آهستگی پارا زمین بگذارید. این حرکت را با پای چپ تکرار کنید. این تمرین را روزی یک تا دو بار انجام دهید.

همزمان با تمرینات آرام سازی، تمرینات تنفسی و استفاده از شیوه درست تنفس نیز می‌تواند در کاهش استرس کمک کننده باشد. تمرینات تنفسی به این صورت است که، سه ثانیه دم، سه ثانیه تنفس را نگهدارید و سه ثانیه بازدم داشته باشید. این تمرینات تنفسی را هر بار برای ۱۰ دقیقه در چندین نوبت در طول روز انجام دهید.

توجه داشته باشید که تنفس سریع و کوتاه از علل اصلی افزایش سطح تنفس و اضطراب در انسان است. توجه: اگر انجام این کارها به کاهش استرس شما کمک نکرد برای مشاوره به روانشناس مراجعه کنید.

هر یک از ما ممکن است چیزهایی را فراموش کنیم. هر چند همه‌ی سالمندان دچار ضعف حافظه نمی‌شوند؛ اما به طور کلی با افزایش سن، احتمال فراموش‌کاری بیشتر است. این فراموش‌کاری، بیشتر مربوط به حوادث اخیر است. ما چیزهایی را که مربوط به گذشته‌های دور است خوب به یاد می‌آوریم اما اتفاقاتی را که اخیراً رخ داده فراموش می‌کنیم، به عنوان مثال خاطرات دوران جوانی را به یاد می‌آوریم، اما یادمان نمی‌آید که یک ساعت پیش که به خانه برگشتم، کلید را کجا گذاشتیم؟ گاهی این فراموش‌کاری مشکلاتی برای ما یا خانواده مان ایجاد می‌کند. به عنوان مثال پیغام مهمی را فراموش می‌کنیم و یا یادمان می‌رود، قبض آب یا برق را پرداخت کنیم.

حال ببینیم چگونه می‌توانیم مشکلات ناشی از فراموش‌کاری را کاهش دهیم؟

◎ تقویت حافظه:

در درجه‌ی اول، از سوال کردن و گفتن اینکه «موضوعی را فراموش کرده‌اید»، نترسید و خجالت نکشید. اگر نمی‌توانید مانند گذشته، چیزهایی را به یاد بیاورید، تقصیر شما نیست. بیایید به جای ناراحتی از این وضع، به راه‌هایی که حافظه‌ی شما را تقویت، یا از کم شدن آن جلوگیری می‌کند، توجه کنید.

در اینجا، ما به نمونه‌هایی از این راه‌ها اشاره می‌کنیم. البته خود شما هم، ممکن است از راه‌های دیگری برای یادآوری بهتر مطالب استفاده کنید.

* چیزهایی را که همیشه از آن استفاده می‌کنید مثل عینک یا کلید در یک جای مشخص بگذارید به عنوان مثال داخل یک کاسه‌ی بزرگ در اتاق نشیمن.

* کارهایی انجام دهید که دست‌ها، مغز و حافظه به کار انداخته شود.

- * هر روز به اخبار رادیو یا تلویزیون گوش دهید و خبرهای مهم را برای دیگران بازگو کنید.
- * سعی کنید هر روز یک مطلب جدید یاد بگیرید.
- * کتاب یا روزنامه مطالعه کنید.
- * در جمع دوستان یا خانواده، خاطرات گذشته را تعریف کنید. می‌توانید آلبوم عکس‌های قدیمی را برای یادآوری نام افراد و خاطرات گذشته نگاه کنید.
- * خاطرات خود را بنویسید و یا برای دیگران بازگو کنید.
- * برای نویه‌هایتان قصه بگویید.
- * بازی‌های فکری مثل شطرنج انجام دهید.
- * با دوستانتان مشاعره کنید.
- * جدول حل کنید.
- * مطالبی را که ممکن است فراموش کنید، یادداشت نمایید. برای این کار، یک تقویم جیبی بردارید. تمام تاریخ‌های مهم مثل، روز تولد نوہ‌تان، سالگرد‌ها، روزی که نوبت دکتر دارید، روز آخر مهلت پرداخت قبض‌ها و... را در آن بنویسید.
- * در انتهای تقویم، شماره‌ی تلفن‌های اقوام و دوستان را بنویسید. این تقویم را همیشه و موقع خارج شدن از منزل نیز همراه داشته باشید.
- * یک دفترچه‌ی یادداشت در کنار تلفن بگذارید. هر بار که کسی تلفن می‌زند، اگر پیغامی دارد، یا کاری از شما می‌خواهد، بلافاصله یادداشت کنید. این کار کمک می‌کند که پیام‌های تلفنی را فراموش نکنید.

در سالم‌مندی نیز می‌توان سالم و شاداب بود.

* هیچ گاه خودسرانه دارو مصرف نکنید. اما اگر دارویی توسط پزشک برای شما تجویز شده است، در مصرف درست و به موقع دارو دقت کنید.

برای اینکه زمان مصرف دارو یادتان نرود می توانید به تعداد و عدد هایی که باید دارو بخورید، شیشه های کوچکی تهیه کنید. فرض کنیم در سه نوبت ۶ صبح، ۲ بعد از ظهر و ۱۰ شب باید دارو بخورید. پس سه شیشه بردارید.

روی یکی بنویسید ۶ صبح، روی یکی ۲ بعد از ظهر و روی یکی ۱۰ شب. هر روز صبح داروهایتان را داخل این شیشه ها بیاندازید. وقتی که به این شیشه ها نگاه کنید، یادتان می آید که کدام دارو را نخورده اید.

* این شیشه ها را جایی بگذارید که در معرض دید شما باشد ولی کودکان به آن دسترسی نداشته باشند.

* تغذیه‌ی مناسب برای حفظ قدرت حافظه لازم است. برای این کار قند، چربی و نمک کمتری مصرف کرده ولی مصرف میوه و سبزی های تازه را بیشتر کنید.

تومه:

در موارد زیر به پزشک مراجعه کنید:

- ✓ اگر اسامی افراد را دائماً فراموش می کنید.
- ✓ اگر فکر می کنید حافظه تان روز به روز کمتر می شود.
- ✓ اگر فراموش کردن کارها باعث شده که نتوانید به تنهایی کارهایتان را انجام دهید.
- ✓ اگر یادگیری مهارت های جدید در شما کاهش یافته است.
- ✓ اگر اطرافیان به شما می گویند فراموشکار شده اید.

از مصرف خودسرانه‌ی داروها خودداری کنید.

خواب:

خواب کافی و راحت، یکی از پایه‌های اصلی سلامتی است. در طول خواب، بدن استراحت می‌کند. انرژی از دست رفته به دست می‌آید و بدن، بار دیگر برای فعالیت جسمی و فکری آماده می‌شود. با ورود به دوره‌ی سالم‌مندی، تغییراتی در وضعیت خواب ایجاد می‌شود، به ویژه نیاز به خواب شبانه کاهش می‌یابد. نباید انتظار داشته باشید که مانند دوران جوانی بخوابید. سعی کنید از وقت اضافی خودتان بهتر استفاده کنید. توصیه‌های زیر می‌تواند به خواب راحت‌تر کمک کند:

- * هر روز به طور منظم، ورزش کنید. پیاده روی بسیار مفید است و به بهتر شدن خواب کمک می‌کند. بهتر است تمرینات ورزشی را حداقل دو ساعت قبل از خواب خاتمه دهید.
- * از چرتهای روزانه اجتناب کنید؛ یا آنها را به حداقل برسانید. عادت کنید شب‌ها در یک ساعت معین به رختخواب بروید و صبح در یک ساعت معین بیدار شوید.
- * هنگامی که واقعاً احساس می‌کنید خوابتان می‌آید به بستر بروید.
- * اگر پس از رفتن به بستر، خوابتان نبرد، از رختخواب خارج شده و خود را با کاری سرگرم کنید و تا وقتی خوابتان نمی‌آید به بستر نبروید. همچنین از تماشای تلویزیون یا مطالعه در بستر پرهیز کنید.
- * قبل از خواب یک دوش آب گرم بگیرید.
- * برای شام یک غذای سبک بخورید.
- * بعد از ساعت ۶ بعد از ظهر مایعات کمتری بنوشید. خصوصاً از نوشیدن مایعاتی مثل چای و نوشابه گازدار خودداری کنید.
- * پس از شام چای و یا قهوه نتوشید.
- * قبل از خواب یک لیوان شیر گرم بنوشید.
- * اگر احساس می‌کنید خوب نمی‌خوابید، به پزشک مراجعه کنید. به یاد داشته باشید که هرگز بدون تجویز پزشک، نباید از داروهای خواب آور استفاده کنید. چون مصرف خودسرانه‌ی آنها می‌تواند مشکل خواب شما را بدتر کند.

روابط زناشویی:

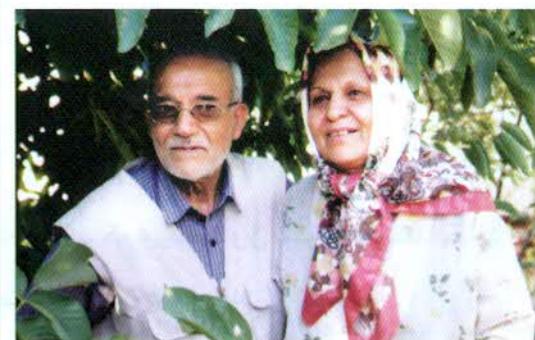
گروهی فکر می‌کنند که رابطه‌ی زناشویی فقط خاص جوانان است. در صورتی که **این** طور نیست و در دوره‌ی سالمندی نیز می‌توان روابط زناشویی مناسبی داشت. هر چند که با افزایش سن این روابط به تدریج کم می‌شود، اما در مقابل آن رابطه‌ی عاطفی و صمیمیت بین زن و شوهر افزایش می‌یابد.

با افزایش سن، به طور طبیعی تغییراتی در بدن مرد و زن هردو به وجود می‌آید که موجب کاهش تدریجی روابط زناشویی می‌شود. این تغییرات، طبیعی است؛ اما اگر در حدی بود که باعث نارضایتی شما یا همسرتان گردید و یا اگر به طور ناگهانی ایجاد شد، لازم است به پزشک مراجعه کنید. این مشکلات بیشتر به تخصص‌های مجاری ادراری (اورولوژی)، زنان و زایمان و روانپزشکی ارتباط دارد.

تغییر طبیعی دیگری که می‌تواند موجب مشکل در رابطه‌ی زناشویی شود، کم شدن ترشحات زنانه است که موجب خشکی مجرای زنانگی (مهبل) می‌شود. این مشکل نیز با مراجعه به پزشک به راحتی برطرف می‌گردد.

علاوه بر این مسائل دیگری نیز وجود دارد که در روابط زناشویی مشکل ایجاد می‌کند؛ مانند بیماری قند خون، مصرف برخی داروها، مصرف سیگار و الکل. بنابراین هر چند روابط زناشویی، یک مسئله‌ی بسیار شخصی و خصوصی است اما اگر در این مورد مشکلی دارید حتماً آن را با پزشک در میان بگذارید؛ زیرا بسیاری از این مشکلات قابل درمان است.

تجربیات شما، روش‌نگر راه جوانان است.

◎ باروری:

به طور طبیعی، در مردان از سن ۵۰ سالگی تعداد نطفه در مایع منی کم می‌شود اما صفر نمی‌شود؛ بنابراین در صورت بارور بودن همسر، احتمال حاملگی وجود دارد.

بسیاری از افراد «یائسگی» و «قطع کامل قاعده‌گی» در زنان را پایان باروری می‌دانند ولی بهتر است بدانید که در زنان زیر ۵۰ سال، تا ۲ سال پس از قطع کامل قاعده‌گی وزنان بالای ۵۰ سال تا یک سال پس از قطع کامل قاعده‌گی، احتمال بارداری وجود دارد. زنان همسرداری که سن آنها زیر ۶۰ سال است برای بارداری یا فاصله گذاری باید به ماما یا پزشک مراجعه کنند.

رانندگی:

اگر شما وسیله‌ی نقلیه‌ی شخصی دارید، باید بدانید که تغییراتی که بر اثر افزایش سن به وجود می‌آیند، مثل کند شدن عکس‌العمل‌ها، ضعف تمرکز و جهت یابی، کاهش قدرت بینایی و شنوایی مهارت رانندگی را کم می‌کنند. بنابراین برای پیشگیری از حادثه و حفظ ایمنی نکات زیر را رعایت کنید:

- ✿ تا جایی که امکان دارد کمتر از وسیله‌ی نقلیه‌ی شخصی استفاده نمایید.
- ✿ اگر رانندگی می‌کنید حتماً برای معاينه چشم و تجدید گواهینامه رانندگی اقدام کنید. چنانچه به شما توصیه شده است که با عینک و یا سمعک رانندگی کنید، حتماً این کار را انجام دهید.
- ✿ استفاده از کمربند ایمنی را فراموش نکنید.
- ✿ در صورت داشتن لرزش دست از رانندگی خودداری نمایید.
- ✿ اگر احساس خستگی یا خواب آلودگی می‌کنید رانندگی نکنید.
- ✿ چنانچه داروی خواب آور مصرف می‌کنید از رانندگی اجتناب کنید.
- ✿ بهتر است شب‌هارانندگی نکنید. نور تندر شب، مانع دید کافی می‌شود. تلاش کنید که با برنامه‌ریزی مناسب، کارهای ضروری را در طول روز انجام دهید تا نیازی به رانندگی در شب نداشته باشید.

- ✿ در ساعات شلوغ و پر از دحام رانندگی نکنید. می‌توانید زمان رفت و آمد خود را در ساعات خلوت روز تنظیم کنید.
- ✿ با سرعت مجاز رانندگی کنید.
- ✿ در حین رانندگی از تلفن همراه استفاده نکنید.
- ✿ در مسافت‌های طولانی رانندگی نکنید.
- ✿ هر چند وقت یکبار وسیله نقلیه خود را از نظر ترمز، فرمان و .. توسط تعمیرکار چک کنید.
- ✿ در صورت مصرف داروهای خاص و داشتن بیماری قلبی، ریوی، عصبی، اسکلتی عضلانی و ... با پزشک معالج خود جهت رانندگی مشورت کنید.

بهتر است شب‌ها رانندگی نکنید.

استعمال دخانیات:

صرف هر نوع دخانیات مانند سیگار، پیپ، قلیان و چپق برای سلامتی ضرر دارد. قلب، عروق و ریه بیشترین آسیب را در اثر استعمال دخانیات پیدا می‌کنند.

● مضرات سیگار:

همه‌ی شما از اثرات مضر سیگار اطلاع دارید. سموم موجود در دود سیگار، به تمام قسمت‌های بدن صدمه می‌زنند. در اینجا به بعضی از این اثرات اشاره می‌کنیم:

- ﴿ حداقل ۴۳ نوع سم شیمیایی در دود سیگار وجود دارد که باعث سرطان‌های ریه، گلو، لب، دهان، حنجره، حلق، مثانه، کلیه، لوزالمعده، معده، دهانه رحم و... می‌شوند.
- ﴿ مواد موجود در سیگار، ضربان قلب و فشار خون را بالا می‌برد، روی قلب و عروق خونی فشار می‌آورد و خطرسکته‌های مغزی را بیشتر می‌کند.
- ﴿ با مصرف سیگار، خون و اکسیژن کمتری به دست‌ها و پاها می‌رسد و ممکن است باعث سیاه شدن و قطع انگشتان شود.
- ﴿ گازهای سمی موجود در سیگار، به صورت لایه‌ای، داخل راه‌های تنفسی و ریه‌ها را می‌پوشاند. همانند دودهای که در دود کش بخاری می‌نشینند و باعث بیماری‌های مزمن ریوی که با سرفه، خلط و تنگی نفس همراه است می‌شود.
- ﴿ سیگار بروز پوکی استخوان را تسريع می‌کند.
- ﴿ دود سیگار باعث بیماری لثه‌ها، خرابی و زرد شدن دندان‌ها، بوی بد دهان و خشکی دهان می‌شود.
- ﴿ افراد سیگاری مزه‌ی غذاها را خوب متوجه نمی‌شوند.
- ﴿ سیگار گردش خون را ضعیف می‌کند و باعث چروکیدگی و بدرنگی پوست صورت می‌شود.

سیگار یکی از علل ناتوانی جنسی در مردان است.

آیا من فواهید سیگار را ترک کنید؟

مراحل ترک سیگار:

❖ مرحله اول برای ترک سیگار:

تصمیم گیری برای ترک سیگار است.

در این مرحله باید دلایل مهم خود را برای ترک لیست کنید.

از جمله:

۱ - سیگار پر از سم است.

۲ - سیگار باعث بروز بیماری قلبی، ریوی، سرطان و... می شود.

۳ - اثرات نامطلوبی که بر اطرافیان و خانواده می گذارد.

۴ - بوی بد تنفس و لباس، زردی دندان ها و ظاهر نازیبا.

۵ - پس انداز پول.

۶ - و هزار دلیل دیگر

❖ مرحله دوم ترک سیگار:

آمادگی برای ترک سیگار است.

ابتدا ۴ مرحله را برای آمادگی ترک در نظر بگیرید:

۱ - بدانید که به نیکوتین اعتماد پیدا کرده اید. به این معنی که بعد از ترک سیگار علائمی مثل اشتیاق به مصرف دوباره، احساس اضطراب، گرسنگی، تحریک پذیری و کاهش تمرکز بروز می کند.

۲ - بدانید چرا سیگار مصرف می کنید. (به علت هیجان مثل غم و اندوه، عصبانیت، یاس و نامیدی. و یا به علت خوشی و سرحالی و یا فشار اجتماعی، عادت، احساس رضایت و ارضاء شدن)

۳ - راههایی را برای موفق شدن در ترک سیگار برنامه ریزی کنید. برای هر فرد یک برنامه ریزی خاص مناسب است. با مراکز مشاوره ترک سیگار تماس بگیرید و از آنها در برنامه ریزی کمک بگیرید و یا با پزشک خود مشورت کنید.

۴ - یک تاریخ برای ترک سیگار تعیین کنید. یک روز قبل از روز ترک، سیگارها، فندکها و جاسیگاری‌ها را دور بریزید.

❖ مرحله سوم:

ترک سیگار است.

چگونه سیگار را ترک کنیم؟

راههای زیادی برای ترک وجود دارد. برای هر فرد، یکی از روش‌ها مناسب است. روشی را انتخاب کنید که بتوانید به آن عمل کنید.

۱ - روش اول این است که از یک روز معین ترک سیگار را شروع کنید و دیگر اصلاً سیگار نکشید و در این تصمیم خود محکم باشید. در این صورت یکباره سیگار را ترک خواهید کرد. برای اغلب افراد این موفق‌ترین روش است.

۲ - روش دوم اینکه سیگار را کم کم ترک کنید. برای این کار می‌توانید:

﴿ میزان مصرف روزانه سیگار را کم کنید. ﴾

﴿ مکان همیشگی سیگار کشیدن را عوض کنید. ﴾

﴿ زمان همیشگی سیگار کشیدن را هر روز یک ساعت به تاخیر بیاندازید. ﴾

﴿ سیگارتان را وقتی نصفه شد خاموش کنید. ﴾

﴿ در نهایت سیگار را کاملاً کنار بگذارید. ﴾

توجه داشته باشید که در مواردی که زیاد سیگار می‌کشیدید می‌توانید از آدامس و برچسب‌های نیکوتین دار هم استفاده نمایید. درباره چگونگی مصرف درست آن، از پزشک یا داروساز سوال کنید.

◎ علائم ترک را بشناسید:

هیجان، اضطراب و افسردگی، تحریک پذیری، اشتیاق به مصرف مجدد، مشکل در هضم غذا، بیوست، تهوع، اسهال یا گلودرد که به ندرت بیش از ۴ روز ادامه می‌یابد.

تغییر در خوابیدن و خواب آشفته دیدن، سرفه به مدت سه هفته، افزایش موقتی اشتها که همه این علائم موقتی اند و طی یک تا سه هفته کاهش می‌یابند.

◎ راه‌های مقابله با علائم ترک و بهبودی:

چند روز اول پس از ترک سخت‌ترین روزه است. با ترک سیگار ممکن است میل شدید به کشیدن سیگار پیدا کنید، در این صورت انجام کارهای زیر می‌تواند به شما کمک کند:

- ﴿ اگر نیاز دارید دست هایتان مشغول باشد، گرفتن قلم، کلید یا تسبيح در دست را امتحان کنید.
- ﴿ سه بار پشت سر هم یک نفس عمیق بکشید.
- ﴿ یک لیوان آب یا نوشیدنی دیگر را به آرامی بنوشید و در دهان کمی بیشتر نگه دارید و مزه مزه کنید.
- ﴿ کار دیگری انجام دهید به عنوان مثال از خانه بیرون بروید و قدم بزنید.
- ﴿ به ضررها سیگار کشیدن فکر کنید.
- ﴿ اگر کسی به شما سیگار تعارف کرد، بدون تردید بگویید: نه من سیگار نمی‌کشم.

سیگار کشیدن، تجاوزی آشکار به حقوق دیگران است.

❖ مرحله چهارم:

یک فرد غیر سیگاری باقی ماندن.

- ﴿ از لحظه ترک، درباره خودتان به عنوان یک فرد غیر سیگاری فکر کنید.
- ﴿ برای خطرناکترین زمان‌های خود برنامه ریزی کنید.
- ﴿ یک شریک برای ترک پیدا کنید و با هم برنامه ریزی کنید. به هم کمک کنید تا مراحل ترک را پشت سر هم انجام دهید.
- ﴿ از دوستان و افراد خانواده کمک بگیرید تا شمارا برای ترک و باقی ماندن در ترک تشویق نمایند.
- ﴿ از افرادی که شمارا دلسرب و یا وادار به مصرف می‌کنند، دوری کنید.
- ﴿ راه‌های جدیدی برای غلبه بر فشارهای روحی و هیجانات سخت پیدا کنید.
- ﴿ ورزش کنید و خود را با کارهای مورد علاقه تان مشغول سازید.
- ﴿ اگر پس از ترک سیگار، بار دیگر کشیدن سیگار را شروع کردید، دلسرب نشود. در وقت مناسب دیگری مجدداً ترک سیگار را شروع کنید.

❖ برخی اثرات خوب ترک سیگار:

- ﴿ ۲۰ دقیقه بعد از ترک سیگار، فشار خون و ضربان قلب به حد طبیعی بر می‌گردد.
- ﴿ ۸ ساعت بعد از ترک سیگار، مقدار اکسیژن خون به حد طبیعی بر می‌گردد.
- ﴿ ۲۴ ساعت بعد از ترک سیگار، اثرات آن از ریه‌ها کم کم پاک می‌شود.
- ﴿ ۴۸ ساعت بعد از ترک سیگار، قدرت چشایی و بویایی بهتر می‌شود.
- ﴿ ۷۲ ساعت بعد از ترک سیگار، تنفس راحت‌تر می‌شود.
- ﴿ ۲ تا ۱۲ هفته بعد از ترک سیگار، گردش خون بهتر می‌شود.

- ﴿ ۳ تا ۶ ماه بعد از ترک سیگار، سرفه، خس خس و مشکلات تنفسی خوب می شود. ﴾
- ﴿ ۵ سال بعد از ترک سیگار، خطر حمله قلبی نصف یک فرد سیگاری می شود. ﴾
- ﴿ ۱۰ سال بعد از ترک سیگار، خطر سرطان ریه نصف یک فرد سیگاری می شود و خطر سکته قلبی، مانند کسی است که هرگز سیگار نکشیده است. ﴾

سیگار کشیدن نه تنها سلامتی خود فرد را به خطر می اندازد بلکه تجاوزی آشکار به حقوق دیگران به خصوص کودکان است.